

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen heeft op 27 september 2022 **de heer Van der Meijden** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door de mevrouw Van der Meijden-Wijn.

Voorzitter: Van der Lee
Griffier: Israel

Aanwezige leden van de commissie: Van der Graaf, Kathmann, Kwint, Kuik, Van der Lee en Tielen.

Aanvang 14.00 uur.

De **voorzitter**:

Aan de orde is het verhoor van de heer Van der Meijden. Ik verzoek de griffier om de heer Van der Meijden en mevrouw Van der Meijden binnen te geleiden.

(De griffier geleidt de getuige naar zijn plaats in de Enquêtezaal.)

De **voorzitter**:

Goedemiddag, meneer Van der Meijden, en ook welkom aan uw vrouw. Vandaag is het verhoor met u, als voormalig SodM-directeur.

60 jaar aardgaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden schaduwkanten. De commissie onderzoekt hoe deze schaduwkanten hebben geleid tot het besluit om de aardgaswinning in Groningen te stoppen. Wij willen weten hoe de besluitvorming op cruciale momenten is verlopen en hoe publieke en private partijen hebben samengewerkt bij de gaswinning. Wij onderzoeken de aardbevingen en de ontwikkeling van kennis daarover, de afhandeling van schade veroorzaakt door de bevingen en het proces van het versterken van gebouwen Groningen.

Zoals ik al zei, bent u inspecteur-generaal geweest van het Staatstoezicht op de Mijnen. Daar gaat het verhoor zich op richten. U wordt gehoord als getuige. U heeft aangegeven de eed te willen afleggen en daarmee de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen. Ik verzoek u daarom te gaan staan.

(In handen van de voorzitter legt de heer Van der Meijden de eed af.)

De voorzitter:

Dan staat u nu onder ede en mag u weer plaatsnemen. Het verhoor met u wordt afgenomen door mevrouw Van der Graaf en mevrouw Tielen en mogelijk dat de heer Kwint op het einde ook nog enkele vragen heeft. Is dat helder? Ik zie dat dat het geval is. Dan gaan we van start.

Mevrouw Van der Graaf (ChristenUnie):

Meneer Van der Meijden, na een lange carrière bij Shell en adviesbureau Boer & Croon wordt u in 2014 benoemd tot Inspecteur-generaal der Mijnen van het Staatstoezicht op de Mijnen. U bekleedt die functie tot eind 2017. U bent gedurende deze periode verantwoordelijk voor het toezicht op de gaswinning in Groningen. In uw periode als Inspecteur-generaal der Mijnen wordt de gaswinning steeds verder afgebouwd en komt het Staatstoezicht met meerdere adviezen over het Groningenveld. In dit verhoor willen we het met u hebben over de totstandkoming van deze adviezen, uw ervaringen als Inspecteur-generaal der Mijnen en de positie van het Staatstoezicht ten opzichte van het ministerie van Economische Zaken.

U was van 1977 tot en met 2008 werkzaam bij Shell en werkte daarna bij het adviesbureau Boer & Croon en in 2014 startte u dus als Inspecteur-generaal der Mijnen. Hoe bent u in die functie terechtgekomen?

De heer Van der Meijden:

Ik werd ergens midden 2014, in mijn herinnering, gebeld door een headhunter of ik interesse had in deze functie. Ik vond dat een verrassende vraag. Ik was op dat moment 62 jaar. Tegelijkertijd was het een eervolle vraag, want het leek mij een eervolle functie. Ik was ook wel geïnteresseerd. In de snelheid van het gesprek had ik ook het idee dat ik daar vanwege mijn achtergrond als geoloog -- ook had ik wat bestuurskundige ervaring -- wel geschikt voor zou zijn, zodat ik dus met enig vertrouwen tegen de headhunter kon zeggen: je mag mijn naam wel doorgeven. Maar enigszins verrast was ik wel. Ik werd vervolgens gebeld door het ministerie. Na een aantal interessante "omzwervingen" -- ik ben op gesprek geweest -- werd mij verteld dat ik op de reservelijst stond, maar uiteindelijk belandde ik bij de sollicitatiecommissie. Dat was een groep die groter is dan u hier zit.

Mevrouw Van der Graaf (ChristenUnie):

Vertelt u eens hoe dat gesprek daar ging? En wie waren daarbij aanwezig?

De heer **Van der Meijden**:

Tegenover mij zat de secretaris-generaal. Naar ik later begreep is de ig in organisatietermen het "eigendom" van de sg. Daar zat een directeur van EZ bij. Daar zat mijn toenmalig plaatsvervangend inspecteur-generaal, Roel van de Lint, bij. Daar zaten ongetwijfeld wat personeelsmensen van Economische Zaken bij. En wat mij zeer verbaasde, was dat daar ook de secretaris-generaal van NOGEPA bij zat. NOGEPA is de brancheorganisatie voor de olie- en gassector. Een sollicitatiegesprek voor een toezichthouder, waarbij de sector aanwezig is waarop toezicht wordt gehouden, vond ik bijzonder. Dat gesprek heeft ongeveer een uur geduurd.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Kunt u aangeven waarom u dat zo bijzonder vond?

De heer **Van der Meijden**:

Ik vind het niet per se vanzelfsprekend dat als je iemand bevraagt over zijn of haar eventuele geschiktheid voor een functie als inspecteur-generaal, als toezichthouder op de sector, degene die de sector vertegenwoordigt waarop jij eventueel toezicht gaat houden, in dat gesprek aanwezig is en dus bewust of onbewust een rol zou kunnen spelen in de besluitvorming. Ik vind dat niet zuiver.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft de vertegenwoordiger van NOGEPA ... Wie was dat toen?

De heer **Van der Meijden**:

Jo Peters.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft hij tijdens dat sollicitatiegesprek ook vragen aan u gesteld?

De heer **Van der Meijden**:

Niet dat ik mij kan herinneren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u contact gehad met de heer Peters en hem gevraagd waarom hij daarbij aanwezig was? Of heeft u dit aan het ministerie gevraagd, mogelijk ter plekke al?

De heer **Van der Meijden**:

Ik weet niet meer of ik daar ter plekke een opmerking over heb gemaakt,

zover gaat mijn geheugen niet. Ik weet wel -- dan sla ik even wat stappen over -- dat ik, toen mij duidelijk werd dat ik gevraagd zou worden om voor een periode van ruim drie jaar een soort van projectmatige benoeming als inspecteur-generaal te vervullen, werd uitgenodigd voor een kopje koffie bij Jo Peters, een oud-collega van mij bij Shell. Op dat moment was de benoeming nog niet bekend. Toen heb ik met hem gedeeld wat ik daarvan vond.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat u vond van het feit dat hij aanwezig was bij dat sollicitatiegesprek?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, dat ik dat eigenlijk dus niet zuiver vond. Wat ik mij herinner -- maar vergeeft u mij, want dat is lang geleden -- ging het gesprek toen een beetje in de trant van: ja, maar, we willen zeker weten wie daar komt te zitten; we willen daar capabele mensen hebben. An sich -- dat sloeg niet per se op mij -- was dat niet eens zo heel onlogisch wellicht. Even later schoof ook Jan de Jong aan, terwijl mijn benoeming nog niet bekend was. Al met al vond ik dat dus wel een aparte procedure.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Was u er ook van op de hoogte dat de heer Peters in de selectiecommissie zat en invloed had op de kandidatenlijst?

De heer **Van der Meijden**:

Nee, dat was ik niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waren er nog andere zaken die bij deze sollicitatie aan de orde waren en waarover u zich heeft verwonderd?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, dat zijn twee dingen. Er was één vraag, ik meen van een van de directeurs van Economische Zaken uit het directoraat-generaal van Mark Dierikx. Die vroeg mij: "Stel dat u benoemd gaat worden, en u brengt een advies uit namens Staatstoezicht en dat advies wordt niet of niet helemaal door de minister overgenomen. Wat doet u daar dan mee? Hoe stelt u zich dan op?", of woorden van vergelijkbare strekking. Ik meen mij te herinneren dat ik toen het volgende heb gezegd: ervan uitgaande dat Staatstoezicht -- mijn organisatie en ikzelf -- op dat moment een zo goed mogelijk advies

heeft uitgebracht, zo goed mogelijk onderbouwd en zo helder mogelijk beschreven, en dat aan de minister communiceert ... Want ik beschouwde ... Ik wist toen nog niet zo ... Ik was een novice. Ik had nog nooit bij de rijksoverheid gewerkt. Ik ging ervan uit dat de inspecteur-generaal aan de minister rapporteerde en organisatorisch zou worden opgehangen binnen het ministerie. Nou, dat klopte dan ook wel ongeveer. Maar de nadere bepaling die ik erbij gaf, was: als ik het advies aan de minister heb gegeven namens Staatstoezicht, dan ga ik ervan uit dat dat advies ook kenbaar wordt gemaakt aan het publiek en dus ook aan de Kamer. Dan is voor mij de democratische cirkel rond, in de zin dat de minister het advies heeft gekregen. Het is aan hem of haar om daar een besluit over te nemen. Het is aan de Kamer om met de minister in debat te gaan. Dus nogmaals, ik zat er net een uur, en was nog niet eens benoemd. Dat was mijn antwoord.

Dat was het eerste dat mij verbaasde. Het tweede dat mij verbaasde, vond plaats na het sollicitatiegesprek. Ik werd gebeld: wij willen je eigenlijk benoemen voor drie jaar en een beetje, en we willen dat projectmatig doen; je krijgt als speciale opdracht om Staatstoezicht toekomstbestendig te maken. Als u mij nu zou vragen of ik op dat moment helemaal goed begreep wat dat inhield, dan is het antwoord: nee. We waren natuurlijk wel iets verder in de gesprekken. Ik had na dat sollicitatiegesprek nog wel een beetje een onderhoud daarover met ik meen Harry Paul, de toenmalig inspecteur-generaal van de NVWA, die dat proces begeleidde. Het was een buitengewoon plezierige interactie met hem. Ik had hem ook de vraag gesteld: "Harry, waarom zit ik eigenlijk hier? Ik ben 62, Jan de Jong is 62. Nou acht ik mezelf misschien wel tot een heleboel dingen in staat, maar vanuit mijn achtergrond zou ik verwachten dat je bij dit soort benoemingen kunt tappen uit een talentenpijplijn. Waarom zit hier niet iemand van 50, een man of een vrouw die kan voldoen aan die eisen, maar wel Harry van der Meijden, die 62 is en al jaren uit het arbeidsproces is?" Dat vond ik apart.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Op dit punt gaan we straks verder in het verhoor. Waren er nog andere zaken waarover u zich verwonderde?

De heer **Van der Meijden**:

Ehm ... Nou, ik denk niet op dat moment. Niet per se. Het was een korte procedure: twee keer een gesprek van een uur. Wellicht het vervolg, als u dat bedoelt. Ik word benoemd. Ik vermoed dat die gesprekken ergens eind juni, juli 2014 -- ik weet het niet meer precies -- plaatsvonden. Ik ging uit

van een hand-over met Jan de Jong, zoals dat niet ongebruikelijk is, maar het was omgeven met een waas van geheimzinnigheid. Ik mocht niet op kantoor komen en het mocht niet bekend worden dat ik benoemd was. Ik realiseerde me dat er nog een AIVD-screening moest plaatsvinden. Het was midden in de zomer, dat kostte tijd, om wat voor reden dan ook. Maar Jan heeft mij een aantal keren bij hem thuis uitgenodigd en hij is een keer bij mij thuis geweest. Dat waren wat mij betreft plezierige, constructieve gesprekken. Jan was solide en uitvoerig over wat er bij hem speelde: het Groningendossier. Daar hebben we toen over gepraat. Maar ergens tot, ik zou bijna zeggen, 1 september, de dag dat ik begon en geïntroduceerd werd, moest dat wel allemaal een beetje in een waas van geheimzinnigheid gebeuren. Het is een beetje zwaar aangezet als ik zeg "geheimzinnigheid", maar helemaal transparant was het niet.

Daar kwam nog iets bij. Ik had tegen de secretaris-generaal, die verantwoordelijk was voor mijn benoeming, gezegd: "Joh, wij gaan de hele maand oktober naar Indonesië. Dat heb ik mijn vrouw al tien jaar lang beloofd, en nu gaan we echt. Ik vind het heel ongemakkelijk en heel ongelukkig als je me per 1 september benoemt en ik dan al na net een maand in functie een maand wegga". Als u mij nu zou vragen of ik dat veel harder had moeten spelen, dan is het antwoord: ja. Had ik het dan moeten weigeren? Het antwoord is: ja. Ik heb het toen niet gedaan, omdat ik wilde instappen en aan het werk wilde.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U had ook een achtergrond bij Shell. Het ministerie hechtte er waarde aan dat de nieuwe inspecteur-generaal ook een achtergrond in de sector had. Wat vond u daarvan? Wat vindt u van dat uitgangspunt?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, kijk. Toen ik gevraagd werd, heeft niet alleen mijn leeftijd door het hoofd gespeeld maar ook -- het heeft door mijn hoofd gespeeld; laat ik het niet groter maken dan het is -- de vraag hoe het nou eigenlijk is om als oud-Shell-employé toezicht te gaan houden op je voormalige werkgever. Ik voorzag daar spanningsvelden. Tegelijkertijd was ik in mijn carrière wel gewend om met spanningsvelden om te gaan. Wij veranderden bij Shell vaak van functie. Ik ben zelf jarenlang toezichthouder geweest voor een aantal werkmaatschappijen in het Verre Oosten. Dus ik dacht: nou, ik denk dat ik dat wel kan managen. Maar de publieke perceptie vond ik een lastige. Dat het ministerie iemand uit de sector wilde hebben, vond ik op zich niet zo gek.

Ik zou zeggen: ik vond het niet onlogisch dat je iemand wil hebben met een achtergrond in de mijnbouw dan wel de geologie in mijn geval, of in de geofysica. Terugkijkend kun je zeggen: Jan de Jong kwam van Shell, de plaatsvervangend inspecteur-generaal Van de Lint kwam van Shell, veel van mijn latere collega's bij het Staatstoezicht kwamen van Shell. Jans voorganger kwam van Shell. Het was jarenlang zo. Was het daarom per se slecht? Nee, dat denk ik niet. Maar ik denk wel dat het vanwege de focus op het Groningendossier, en de schijnwerpers die toen op de rol van de aandeelhouders van Shell en Esso en de rol van NAM kwamen te staan, steeds gevoeliger lag. Toen ik de opdracht kreeg om SodM toekomstbestendig te maken, heb ik tegen toenmalig minister Henk Kamp gezegd: Henk, ik ga proberen een dusdanige organisatie op te zetten dat jij of jouw opvolger meer vrijheid heeft in het benoemen van mijn opvolger. Hoe doe je dat dan? Ik wilde ervoor zorgen dat de tweede laag, de directielaag net onder de ig, in ieder geval dusdanig bekend was en is met de sector en alles wat daar speelt, inhoudelijk vooral, dat je meer ruimte hebt om mensen te benoemen die níet uit de sector komen. Zie het resultaat in de persoon van meneer Kockelkoren die daar nu zit.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Had u op het moment van uw benoeming ook nog zakelijke belangen bij Shell? Vroeg het ministerie daarnaar?

De heer **Van der Meijden**:

Nee, helemaal niet. Ik ben blij dat u dat vraagt. Ik was niet alleen verbaasd over de NOGEPA-vertegenwoordiger maar ook verbaasd over het volgende. Ik denk dat ik een dag of drie echt in functie was toen ik me realiseerde: niemand heeft mij gevraagd of ik wellicht aandelen bezit van bedrijven waar ik toezicht op houd. Nou, die had ik. Dus ik ben zelf naar de sg Maarten Camps gestapt: Maarten, dit lijkt me niet zuiver; wat gaan we daaraan doen? Weliswaar stonden die dingen op afstand, dus ik kon er niet zo vreselijk veel mee, maar ik heb tegen Maarten Camps gezegd -- of in woorden van vergelijkbare strekking: ik vind dat jouw organisatie mij daarover had moeten bevragen in het proces en actie had moeten ondernemen, en van mij had moeten verlangen dat ik daar afstand van had gedaan vóórdát ik benoemd werd. Want ik had zomaar kunnen zeggen: daar heb ik eigenlijk niet zo veel zin in. Dat heb ik dus niet gezegd. Ik heb daar afstand van gedaan, maar ik vond het niet passen bij een zorgvuldige procedure, laat ik het zo formuleren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft dus zelf de stap gezet om daar afstand van te doen. Het ministerie heeft u daar niet naar gevraagd en dat wellicht ook niet als een potentieel risico gezien. Vat ik uw woorden zo goed samen?

De heer **Van der Meijden**:

Het werd denk ik als een potentieel risico gezien nadat ik het zelf had aangekaart. Laat ik het zo maar formuleren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei al dat u op 1 september 2014 benoemd wordt tot inspecteur-generaal. U volgt dan de heer Jan de Jong op. Meneer De Jong verklaarde in zijn verhoor dat hij u van het ministerie van Economische Zaken niet mocht inwerken. Een gesprek bij de secretaris-generaal van het ministerie zou voldoende moeten zijn. Wist u dat?

De heer **Van der Meijden**:

Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat vond u daarvan? Wat vindt u daarvan?

De heer **Van der Meijden**:

Ik heb u zojuist proberen te beschrijven dat ik het een ongemakkelijke situatie vond. Jan was buitengewoon voorkomend, hij was solide en hij heeft mij een heleboel gegevens verstrekt. Maar dat gebeurde bij hem thuis en bij mij thuis. In mijn boekje, en ik denk wellicht ook in Jans boekje, had het gepast om gewoon naar kantoor te gaan en een soort van overbruggingstijd te hebben, om kennis te maken met mensen. En wellicht was dat ook het moment geweest -- maar nu ga ik verder dan u vraagt -- om mijn opdracht, namelijk om SodM toekomstbestendig te maken, te delen, niet alleen met Jan maar ook met het zittende managementteam en wellicht ook met medewerkers bij Staatstoezicht. Ik kwam er namelijk achter dat het niet bekend was dat ik die opdracht had, laat staan dat er draagvlak voor was. Dat waren wel twee aparte dingen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik wil daar inderdaad straks graag wat dieper met u op ingaan. Op dit moment ben ik vooral benieuwd naar die overdracht, die dus in uw privéomgeving plaatsvond. Welke suggesties of instructies gaf meneer De Jong aan u mee over het Groninger dossier?

De heer **Van der Meijden**:

Hij liet een heel erg dik dossier brengen. Dat weet ik nog wel. Het was echt een héél dik dossier. Dat paste bij hem en dat paste bij hoe ik Jan naderhand heb leren kennen. Het was echt een heel pak gegevens.

Even terug naar uw vraag.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Welke suggesties of instructies gaf meneer De Jong u mee over het Groninger dossier?

De heer **Van der Meijden**:

Wellicht ging het niet specifiek over het Groninger dossier, maar Jan was zeer uitgesproken naar mij toe met zeggen: "Let op, ze gaan je adviesbevoegdheid, je adviesmandaat afpakken." Een inspectie heeft niet alleen een toezichhoudende rol, maar ook een adviserende rol. Ik meen dat die rol ook wettelijk was vastgelegd. Jan zei: "Ik heb het idee dat ze die adviserende rol willen afpakken." Wie "ze" dan waren, laat ik maar even in het midden: wellicht het ministerie, EZ. Jan zei: "Die adviserende rol is heel belangrijk voor je, want anders word je eigenlijk maar alleen een toezichhouder." Die adviserende rol is natuurlijk heel belangrijk. Dat begreep ik toen niet helemaal, maar naderhand, toen ik er wat langer zat en het Groninger dossier wat beter begreep, begreep ik ook goed wat Jan toen bedoelde. Hij bedoelde: laat je niet je vleugels afknippen, want dit is een buitengewoon belangrijk hoofdstuk in jouw mandaat naar de minister en naar andere partijen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat vond u van die "instructie"? Zo noem ik het toch maar even.

De heer **Van der Meijden**:

Nou ja, ik zou het zo niet noemen. Het was Jans diepe overtuiging en ik had daar veel sympathie voor. Maar ik kende toen het ministerie niet, dus ik wist ook niet wat voor spanningsvelden er waren, wat de interactie was. En ik kon

nog niet goed taxeren of Jans opmerking volledig terecht was, of dat hij daar wellicht heel heftig in zat vanwege de voorgeschiedenis rondom Groningen en alles wat er was gebeurd. Het was duidelijk dat hij er heftig in zat, maar ik kon het niet taxeren. Ik vond wat hij zei sympathiek en ik kon me intuïtief voorstellen dat het belangrijk was. In mijn herinnering heb ik het ook bij mijn eerste gesprek bij de minister in september aan de orde gebracht. Dat was volgens de minister totaal niet aan de orde.

Mijn wantrouwen werd echter sneller gevoed dan ik had gewild.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Uw wantrouwen jegens?

De heer **Van der Meijden**:

Jegens het ministerie. Dat ging wellicht over die opmerking van Jan: laat je die adviestaak niet afnemen. In mijn herinnering zitten wij op een gegeven moment in Jans kamer. Of misschien was het in mijn kamer; dat weet ik niet meer precies. In ieder geval hadden we een soort afscheidsgesprek. Daarbij waren Jan en ik aanwezig, en we voerden dat gesprek samen met Mark Dierikx. Het was in Jans kamer; ik weet nog waar ik zat. Op een gegeven moment hoor ik Mark Dierikx zeggen ... Nee, laat ik proberen het zo zorgvuldig mogelijk te formuleren. Op een gegeven moment kwam aan de orde, werd duidelijk dat de dg werk van Staatstoezicht had laten verifiëren door externe partijen, en naar ik begreep achter de rug van Jan de Jong om. Ik heb denk ik nog eens gevraagd: hoor ik goed wat ik hoor? Ik vond dat schokkend. Ik vond dat schokkend in een zin waar u later in het verhoor wellicht op terug wilt komen en die ik dan graag zal toelichten. Wat was de relatie met de dg en de grootte van het Groningenteam? Wie is SodM? Kijk, ik kon mij er wel iets bij voorstellen dat er een behoefte zou kunnen bestaan om adviezen van Staatstoezicht te laten verifiëren door externe partijen. Daar kon ik mij intuïtief wel iets bij voorstellen. U moet bedenken, ik was daar toen pas twee weken, dus veel meer dan intuïtief kon het niet zijn. Maar ik kon mij niet voorstellen dat Mark, als het klopte wat ik hoorde, achter de rug van Jan om die dingen liet verifiëren. Dat vond ik niet netjes.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u stelde toen de vraag: hoor ik goed wat ik hoor? Wat gebeurde er toen in dat gesprek?

De heer **Van der Meijden**:

Het enige dat ik mij kan herinneren, is dat het aan de situatie niks veranderd heeft en dat ik dat goed had begrepen. Ik hecht eraan om hier toch nog een of twee zinnen aan toe te voegen. Naderhand -- we zitten dan iets verder in de tijd -- leerde ik Mark Dierikx natuurlijk steeds beter kennen, zeker na mijn terugkomst van vakantie. Wij hadden gesprekken met elkaar over SodM-adviezen, over mijn taak en over hoe ik die taak ging invullen. Vergeef me het Engels, maar toen kwamen er woorden aan de orde als: "Ja, maar Harry, who the hell is SodM? Dat is een klein groepje mensen, dus dat is toch niet onlogisch?" In mijn herinnering is mijn antwoord daarop geweest: "Mark, in aantallen heb je gelijk, hoewel dit, voor zover ik dat nu kan nagaan, een zeer competente groep mensen is. Maar waarom heb je daar dan zelf niks aan gedaan? Want dat groepje van Jan van Herk, Annemarie Muntendam, Hans Roest en Hans de Waal zit er al wat langer. Die groep is in die jaren in ieder geval niet vergroot. Dus als je dan als dg Beleid zegt dat niemand het met SodM eens is en dat het maar een kleine groep is, dan moet je er wat aan doen."

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei al: dat is wat verder in de tijd. Ik kan me voorstellen dat we daar straks nog bij aanhaken. Ik wil er nu nog even stap voor stap met u doorheen. Na het vertrek van meneer De Jong blijft hij wel betrokken bij het Groninger dossier, en geeft hij lezingen en interviews. Hij sluit zich ook aan bij de Groninger Bodem Beweging. In die interviews uit de heer De Jong ook wel kritiek op uw adviezen als inspecteur-generaal. Hij zegt dat die adviezen niet ver genoeg gaan. Hoe was uw relatie met meneer De Jong nadat hij ...

De heer **Van der Meijden**:

Helaas niet goed. Ik hecht er zeer sterk aan om hier te verklaren dat ik enorm respect heb voor Jan de Jong en voor wat hij gedaan heeft. Dat staat totaal los van hoe die relatie zich later heeft ontwikkeld. Ik bewonder zijn moed. Ik bewonder de inhoudelijkheid van wat hij heeft geadviseerd in dat tijdsgewricht van 2011, 2012, 2013. Dat was buitengewoon moeilijk. Dat is nooit veranderd.

Ik kreeg wel in toenemende mate het gevoel, tijdens mijn eerste maanden bij Staatstoezicht, dat dat op een of andere manier misschien voor Jan niet zo makkelijk was. Ik had ook het gevoel dat mijn afkomst van Shell hem daarbij parten speelde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
In welk opzicht bedoelt u?

De heer **Van der Meijden**:

Ik wil er niet over uitwijden, maar hij heeft mij ook privé dingen geschreven die buitengewoon hard en kwetsend voor mij waren. Ik vond dat jammer en ik vond dat niet nodig. Het enige dat ik daarover wil zeggen, is dat u dat moet zien in de context van mijn Shellverleden: een oud-Shellman houdt toezicht en dat kan helemaal niet, et cetera.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Bedoelt u daarmee dat uw achtergrond bij Shell werd gebruikt als een diskwalificatie van uw rol en verantwoordelijkheid? Begrijp ik dat goed?

De heer **Van der Meijden**:

Ik parkeer dat even. Ik denk ook dat ... Ik heb hem het volgende nooit kunnen vragen, en dat vind ik jammer. Ik heb hem nooit kunnen vragen: "Jan, wat vind je eigenlijk van het feit dat ik de opdracht heb gekregen om SodM toekomstbestendig te maken, terwijl jij zelf vindt dat je een hele goede organisatie had?" Dat vul ik nu voor hem in, maar dat heeft hij mij eigenlijk verteld. Daarbij doelde hij niet alleen op het Groningenteam, maar op de hele organisatie, met een sterk managementteam. Ik had willen vragen: "Jij gaat weg en de sg geeft jouw opvolger de opdracht om "SodM toekomstbestendig te maken". Ik kan mij voorstellen dat dat geen makkelijke boodschap is." Ik heb het hem nooit gevraagd. Maar als ik Jans rol had gehad en ik was weggegaan bij SodM, met de accolades van het Huizingeadvies, als ik het zo mag zeggen, dan zou ik dat een harde klap hebben gevonden. Dat moet een harde klap zijn geweest.

Terug naar uw opmerking over Shell. Ik weet niet meer precies wanneer het was, het zal misschien begin november zijn geweest, dat ik Jan het volgende heb gezegd. "Jan, ik hoop niet dat je me voor de voeten gaat lopen. Geef me alsjeblieft tijd om resultaten te laten spreken. Geef me de tijd om aan te tonen dat ook een oud-Shellman een verstandig toezichthouder kan zijn. Dat kan ik niet bewijzen door te zeggen dat ik dat kan, maar dat kan ik alleen maar bewijzen door de resultaten te leveren." Ik herinner me dat hij toen wat ongemakkelijk tegen mij zei: "Harry, zolang ik het idee heb dat jij de belangen van de Groningers vooropstelt, loop ik je niet voor de voeten." Ja, ik zat daar voor de belangen van de samenleving; dat is evident. Maar ik vond dat nogal een toevoeging. Ik vond dat lastig. En vanaf dat moment is,

laat ik het voorzichtig formuleren, de vertrouwensband tussen Jan en mij niet veel beter geworden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Welke gevolgen hadden de publieke uitingen van de heer De Jong in interviews en lezingen voor uw rol en positie als inspecteur-generaal?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, ik wil me hier niet groter voordoen dan ik ben. Ik ging door met mijn werk. Ik zat daar inmiddels een maand of twee, drie. Ik had wel die opdracht, maar één ding wist ik zeker: ik was onder de indruk van de medewerkers die in het Groningenteam zaten, dus Jan van Herk, Annemarie, de beide Hanzen Hans Roest en Hans de Waal. Maar wat ik al zei, het was een kleine groep. En ik had het idee dat ze ook wel in toenemende mate chronisch overbelast waren. Er moest dus wat gebeuren. Ik had het volste vertrouwen in dat team op basis van wat ik had meegemaakt toen ik begon, in september, in die moeilijke overdrachtsperiode. Toen hebben de beide Hanzen, Annemarie en Jan van Herk mij een of twee dagen door die dikke ordner heen geholpen om dat Groninger dossier te begrijpen. Dat was namelijk zó veel en zó complex dat ik niet kan pretenderen dat ik na twee dagen alles begreep. Ik vond zelf dat ik in twee dagen wel de kwaliteit en de capaciteit van dat team dat daar zat kon taxeren. Die mensen waren buitengewoon integere, goede wetenschappers.

Dan is het eind september. Ik zit letterlijk in de auto naar Schiphol, en ik word gebeld met de mededeling: er is een beving in Eemskanaal. Ik heb gedurende mijn vakantieperiode zo veel mogelijk contact gehouden. Ik zeg nogmaals: ik kende Staatstoezicht nauwelijks. En ik heb Jan van Herk, het afdelingshoofd, Annemarie en de Hanzen gevraagd: "Jongens, doe wat je altijd hebt gedaan, ga aan de slag, samen met de NAM". De NAM had wettelijk gezien een taak om te rapporteren over die bevingen. De NAM moest daar rapporten over schrijven. Maar je kon dus aan zien komen dat ergens eind november begin december er een rapport van de NAM zou zijn dat ter beoordeling aan Staatstoezicht zou worden voorgelegd, dus aan dat Groningenteam. En je kon aan zien komen dat dat het eerste advies zou worden dat onder mijn verantwoordelijkheid zou verschijnen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Daar komen we zo meteen op terug. Ik pak het op bij de opdracht die u

kreeg om het Staatstoezicht toekomstbestendig te maken. Wat betekende dat?

De heer **Van der Meijden**:

Geen idee.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Oké. Waarom moest het Staatstoezicht toekomstbestendig worden gemaakt?

De heer **Van der Meijden**:

Mijn "geen idee" invullend, zeg ik dat bij mij denk ik de trigger was: waarom zit ik hier als 62-jarige? Waarom gaat Jan weg en waarom is er geen opvolger? Komt dit dan zo plompverloren naar boven? Dat was het eerste. Ik denk dat die niet zo heel moeilijke vraag waarom ik daar zat, wellicht de katalysator is geweest. Waarom zit ik hier en waarom zit hier niet een jonger iemand? Ik ga die vraag beantwoorden, maar ik vul het nu in, met de kennis van nu, terugkijkend en speculerend, dus met die toevoegingen. Ik zou me kunnen voorstellen dat, met de moeilijke periode sedert Huizinge, de besluitvorming door de minister en alle gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden in 2012, 2013 en 2014, en met Jans vertrek, men dacht: hè, misschien moeten we eerst een buitenstaander naar Staatstoezicht laten kijken.

Er is één ding dat ik vergeten ben u te vertellen. Ik weet niet meer of het tijdens mijn sollicitatiegesprek was of daarna, maar in ieder geval rond die tijd werd er door mijn latere plaatsvervanger gezegd: Harry, wij zijn één grote familie. En niet veel later werd er door EZ, met name door Ric de Rooij, de plaatsvervangend secretaris-generaal tegen mij gezegd: Harry, wij hebben SodM eigenlijk altijd een rustig bezit gevonden. Nou, veel was bij mij in die tijd intuïtief. Ik ben dol op familie, zeker op mijn eigen familie. Maar als iemand zegt "we zijn één familie" en je ministerie zegt "jullie zijn een rustig bezit" dan weet ik niet of dat per se positieve kwalificaties zijn, want daar kan ik ook wel allerlei andere dingen bij bedenken.

Ik heb geprobeerd om in de eerste vier maanden, dus tot kerst 2014, de opdracht als volgt in te vullen. Ik dacht: laat ik beginnen met het bevragen van het managementteam en het bevragen van de medewerkers.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Want wat was na die eerste paar maanden uw analyse van de organisatie?
Hoe stond zij ervoor?

De heer **Van der Meijden**:

Ik geef u één anekdote. Wij hadden de wekelijkse managementvergaderingen. Aan het eind van zo'n managementvergadering ging het bij ons zoals dat denk ik bij een heleboel organisaties gaat; dan is er een stoplichtenmatrix. Rood zijn de zaken die urgent opgelost moeten worden. Geel is: opletten. En groen is: oké. Groen mag er één week op staan en daarna moet het wegwezen. Zo'n lijst mag nooit te lang worden. Ik constateerde op een gegeven moment, in december 2014, dat die matrix eigenlijk nooit veranderde. Er stonden dingen op die knalrood en twee, drie jaar oud waren. En dingen in geel waren twee, drie jaar oud.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En knalrood stond voor?

De heer **Van der Meijden**:

Dat stond gewoon voor "urgent oplossen". Het was dus een soort problemenmatrix.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En geel?

De heer **Van der Meijden**:

Bij geel moest je wel erg opletten. Dus bij zaken in rood en geel moesten we opletten. U weet ook dat u in het verkeer bij rood en geel echt wel even moet opletten.

Er stond dus heel veel rood en geel op. Waarom staat er zo veel rood en geel op? Laten we het even bij rood houden. Waarom staat er zo veel rood op? En waarom zijn die dingen al zo lang rood? Er waren dingen al meer dan een jaar, twee jaar rood.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Welke verklaring daarvoor ontdekte u?

De heer **Van der Meijden**:

Kort door de bocht gezegd: onvoldoende. Want tegelijkertijd stelde men zich op het standpunt dat SodM een lerende organisatie was. Men zei: wij doen

klanttevredenheidsonderzoeken. Ik vroeg: waar bestaan die dan uit? Dan zei men: wij bevragen de ondertoezichtgestelden. Maar ik vond dat je je wel kon afvragen of het per se een gezonde verhouding is als ondertoezichtgestelden bevraagd werden over jouw functie als toezichthouder, want daarbij kunnen belangen een rol spelen. Ik zeg niet dat het zo is, maar het kan. Dus ik vroeg me af wat de inhoud was van "een lerende organisatie" als ik op het hoogste niveau van Staatstoezicht, in de vergaderingen van het managementteam onder mijn voorzitterschap, elke week weer diezelfde rode dingen tegenkwam in de activiteitenmatrix. Dat was voor mij een voorbeeld van een aspect in de organisatie waarbij ik gedachten had. We hadden natuurlijk het Groninger dossier, en dat ging met het Groningenteam wel door. Maar bij het restant van die organisatie kreeg ik geleidelijk aan een beeld waarbij ik dacht: nou, hoe zit dat?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Want hoe zag u in uw eerste maanden daar het Groningenteam in die organisatie?

De heer **Van der Meijden**:

Het Groningenteam was wat mij betreft een eiland. U moet mij niet verkeerd begrijpen, maar de leden van dat Groningenteam waren heel erg gefocust op het Groninger dossier. Er was dus de focus op het onderwerp aardgas uit Groningen. De leden waren echte wetenschappers. In de rest van de organisatie zaten ook operationeel gerichte mensen, operationeel werkende mensen. Dat is een verschil. Er is geen verschil in respect voor die twee groepen, maar het gaat om verschillende categorieën denken en verschillende categorieën werken. Dus dat Groningenteam was een eiland. Zij hielden zich no-stop met Groningen bezig. Er werd keihard gewerkt. Ik had er vertrouwen in maar, zoals ik al zei, het was een klein team. En dat kleine team was wel onderdeel van de organisatie. In die zin moest ik op twee borden schaken. Enerzijds was er het bord Groningen, met het advies over Eemskanaal dat er natuurlijk voor kerst uit moest. Wat was dat dan voor een advies? En anderzijds was er mijn opdracht. Na vier maanden, kerst 2014, moest ik een beetje concluderen: waar ben ik in beland? Het was evident dat mijn managementteam nauwelijks op de hoogte was van mijn opdracht om SodM toekomstbestendig te maken, behalve denk ik de plaatsvervangend inspecteur-generaal Roel van de Lint. De rest wist niet dat ik die opdracht had. Dus het draagvlak was in mijn ervaring nul. Ik kan niet uitsluiten dat er met achterdocht naar mij werd gekeken. Ik had gehoopt mijn opdracht in te vullen met behulp van de mensen die er zaten. Ik kwam

daar niet binnen met de insteek: ik ga eens de matrassen opschudden en eens reorganiseren. Nee, ik kwam daar met de insteek om te gaan luisteren. Ik kan heel ongeduldig zijn, maar ik had me wel voorgenomen om vier, vijf maanden echt te gaan luisteren. Wat speelt daar? Dat wilde ik ook mede doen uit respect voor het werk van Jan en de erfenis die hij had achtergelaten. Maar de conclusie was rond kerst voor mij schokkend.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U had het net over die problemenmatrix. Kunt u een voorbeeld geven van een zaak die op rood stond?

De heer **Van der Meijden**:

Ja. Dan moet ik wel graven in mijn geheugen hoor, en ga mij niet vastpinnen op punten achter de komma want dat kan ik gewoon niet hardmaken. Ik meen dat daar de resultaten van een inspectierapport op stonden over een zoutwinningsbedrijf ergens in Nederland. Ik zal het hier niet benoemen. Bij dat bedrijf waren een aantal jaren ervoor een of twee dodelijke ongelukken gebeurd. Het viel mij op dat daar 1.000+ actiepunten waren. Nou vind ik dat het al wel heel erg wordt als er meer dan drie of vier écht urgente zaken zijn. Ik vond die 1.000 heel erg. En ik dacht: als die 1.000 inhoudelijk allemaal echt heel ernstig zijn, waarom staan ze dan al zo lang op de attentielijst, op de managementmatrix? Dus ik begon me af te vragen: in hoeverre zijn wij ...? Ik had de indruk in een procesgedreven organisatie terecht te zijn gekomen waarbij het proces was: de stoplichten kleuren en bijhouden. Ik zeg het hier heel hard en dat realiseer ik me. Ik probeer mensen niet te kwetsen, maar dat was mijn indruk. Ik had het idee dat het meer ging om het inkleuren van de stoplichten dan om het geven van opvolging aan de matrix.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Welke conclusie trok u vervolgens rond de kerst?

De heer **Van der Meijden**:

Ik kwam met kerst tot de conclusie dat ik het niet alleen kon oplossen. Mijn insteek was om het op een relatief milde manier, werkenderwijs te doen. Ik wilde met het managementteam en de medewerkers proberen een gevoel te krijgen: wat moeten we dan doen? Ik wilde daarbij handelen met respect voor de mensen in die organisatie. Ik wilde ook die organisatie heel houden. U moet niet vergeten: ik werd in die organisatie gearachuteerd. Hier komt iemand en hij gaat de matrassen opkloppen; zo zou je je dat kunnen

voorstellen. Met kerst dacht ik echter: die zachte methode werkt niet, en ik sta alleen. Ik vroeg letterlijk, ook aan de leden van mijn managementteam: zijn er dingen waar jullie wakker van liggen? Ook al vinden jullie dat het allemaal fantastisch gaat, zijn er dingen waarover je zegt: nou, misschien dat we toch eens zouden moeten kijken of we de dingen iets anders zouden kunnen regelen? Ik proefde een organisatie waarvan de luiken vrij dicht waren en het externe perspectief betrekkelijk was.

In die context heb ik soms ook wel een klein beetje het mediagedoe rondom Groningen getypeerd, als ik zo vrij mag zijn dat te zeggen. Dat speelde niet in mijn tijd, maar daarvoor. Ik kan me echter voorstellen dat toen een rustig bezit in één keer in de schijnwerpers kwam te staan. Mensen waren dat niet gewend. Ik was daar zelf ook niet aan gewend; laat ik dat niet overdrijven.

Terug naar uw vraag. Ik dacht: dit ga ik niet alleen oplossen en de milde manier werkt niet. Ik heb toen meneer Lenny Vulperhorst van Andersson Elffers Felix gevraagd mij te helpen. Ik kende hem uit mijn vorige leven als consultant en in hem had ik een zeer hoog vertrouwen. Die vraag moet ik ergens in de prille maanden van 2015 aan hem hebben gesteld. Met Lenny heb ik toen de vraag besproken: hoe kunnen we dit aanpakken? Hoe kunnen we die organisatie laten spreken?

Ik noem één voorbeeld, als u dat goed vindt. Wij kwamen overeen dat hij twee dingen zou gaan doen. Hij zou een externe ronde gaan doen, langs bestuurders in het noorden van het land, langs ministeries, langs de sector. En we zouden uit de organisatie een groep, een klankbordgroep formeren van tien mannen en vrouwen, van jong naar oud, met veel ervaring en met minder ervaring. Zij zijn allemaal hand-picked. En ik hecht eraan hier te melden dat ook Annemarie Muntendam heel bewust onderdeel uitmaakte van die klankbordgroep. Waarom? In de eerste plaats omdat ik een zeer hoge pet van Annemarie op heb en had, in de tweede plaats omdat zij in dat Groningenteam een belangrijke rol vervulde, en in de derde plaats omdat haar relatief jonge leeftijd volgens mij goed zou kunnen werken in die klankbordgroep.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Een van de manieren om het Staatstoezicht te versterken, is het kennisnetwerk uitbouwen. Dat schrijft u ook in augustus 2015 in een ambtelijke nota die wij hebben gelezen. Staatstoezicht mocht volgens u "alle expertise en kwaliteit in huis hebben om gezaghebbend toezicht uit te

oefenen." Een eigen wetenschappelijke onderzoekscapaciteit is vanwege de zuiverheid van rollen volgens u niet nodig. Ik wil dit even met u ontleden. Wat bedoelde u met "gezaghebbend toezicht"?

Mag ik u verder vragen om de antwoorden iets bondiger te formuleren waar dat kan?

De heer **Van der Meijden**:

Ik vind en vond dat gezaghebbend toezicht begint met kennis van zaken, zowel qua competentie als qua capaciteit. Dus je moet niet alleen de juiste mensen hebben met de juiste kennis, maar ook het juiste aantal mensen. Een toezichthouder ontleent daar zijn mandaat aan. Ook als het niet wettelijk geregeld is, is kennis van zaken buitengewoon belangrijk. Dat is het ene aspect.

Wat is uw andere vraag?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waarom zou een eigen onderzoekscapaciteit niet zuiver zijn?

De heer **Van der Meijden**:

Ik verwijs even naar het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid van februari of maart 2015. Daarin staat eigenlijk: SodM, het is geweldig wat jullie hebben gedaan, chapeau, maar het is wel de slager die zijn eigen vlees keurt, want je hebt je advies gebaseerd op eigen onderzoek. Strikt genomen was ik het daarmee eens. Maar de omstandigheden waaronder Jan de Jong en zijn medewerkers toen hebben besloten om dat toch te doen, rechtvaardigen in mijn optiek wat hij gedaan heeft. Dat was dus de natte lap die de OVV volgens mij over het Groningenteam heen legde.

De toezichthouder moet dus onderzoekscapaciteit hebben. Los daarvan was ik echter wel van mening dat onderzoeken van de toezichthouder wel geïnitieerd kunnen worden bij de toezichthouder, dus wat betreft vraagstelling, probleemstelling, maar dat je die onderzoeken vervolgens moet beleggen bij andere partijen, die onafhankelijk in het veld staan. Om de juiste vragen te kunnen stellen en om problemen te begrijpen, moet je zelf kennis van zaken hebben en snel kunnen schakelen. En je moet op een goede manier kunnen "interacten" -- is dat een Nederlands woord? -- met instituten, organisaties in Zwitserland, in Italië of in de Verenigde Staten. Dus ik wilde wel die mensen, die capaciteit en die kwaliteit in huis hebben,

maar het maakt je kwetsbaar als je zelf onderzoek gaat doen en op basis daarvan vervolgens advies gaat uitbrengen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dus u kijkt daar anders tegen aan. Na Huizinge heeft het SodM op dat moment eigen onderzoek gedaan. Je zou ook kunnen zeggen dat dat onderzoek juist het belang heeft aangetoond van het hebben van eigen onderzoekscapaciteit.

De heer **Van der Meijden**:

Nee, nee. Als u dat hoort in wat ik zeg, heb ik dat niet goed geformuleerd. Ik heb zeer veel respect voor dat onderzoek. En ik denk, ik ben ervan overtuigd, dat Jan de Jong op dat moment geen andere weg openstond dan te doen wat hij heeft gedaan. Immers, het KNMI, de NAM en andere partijen waren het niet met De Jong eens. Dus dat hij toen zijn onderzoek zelf heeft gedaan, begrijp ik. Hij had die kwaliteiten in huis met Annemarie, de twee Hanzen en Jan van Herk, het afdelingshoofd. Maar dat wil niet zeggen dat als je dat één keer hebt gedaan, je daar niet ook van moet leren. We hadden het over "SodM toekomstbestendig maken". Past eigen onderzoek daarbij? Ik dacht: "Ik wil SodM sterker op zijn poten laten staan. Qua aantallen mensen en qua inhoud moet SodM groeien."

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

SodM moet dus vooral kunnen beoordelen wat anderen doen, maar men moet niet zelf dat onderzoek doen.

De heer **Van der Meijden**:

De mensen van SodM moeten dat onderzoek kunnen begeleiden, kunnen beoordelen. Ze moeten lastige vragen kunnen stellen. Ze moeten de kwaliteit van het antwoord van de hoogleraar uit Napels of van waar dan ook kunnen beoordelen: wat heb je daar precies mee bedoeld?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Door de reorganisatie die vervolgens plaatsvindt, krijgt het Staatstoezicht 30 nieuwe inspecteurs. Waarom waren zij nodig?

De heer **Van der Meijden**:

Die waren in de eerste plaats nodig omdat ik vond dat SodM op bepaalde terreinen overbelast was. Dat gold zeker het Groningenteam; dat heb ik eerder benoemd. Laat ik daarmee beginnen. Het Groningenteam was te

klein. Maar alras bleek het heel moeilijk te zijn om de kwaliteit van de mensen die we daar hadden, ook "uit de markt" te halen, als ik het zo wat kort door de bocht mag formuleren. Je trekt niet zomaar een blik Annemaries Muntendam of Hanzen de Waal open. Die zijn er niet en dat is lastig. Talenten zijn schaars, ook in die wereld. Dus wij kwamen er al snel achter dat je dan naar jongere mensen moest gaan, met minder ervaring. Die moeten opgeleid worden. Maar die tijd hadden we niet. Dat betrof het Groningenteam. Ik was ernstig bezorgd over de niet aflatende druk op het Groningenteam. Ik heb daar met Jan van Herk ook uitvoerig over gesproken. Vanaf de start van het Eemskanaaladvies hebben wij in de tijd dat ik er heb gezeten, elk halfjaar een advies uitgebracht. Dat is eigenlijk gekkenwerk. Het was een pressurecooker. Dat was bijna niet vol te houden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat gingen deze inspecteurs uiteindelijk doen in de organisatie?

De heer **Van der Meijden**:

Dat was dus het Groningenteam. De andere inspecteurs? Ik had bijvoorbeeld geen eigen woordvoering. Ik moest woordvoering optuigen, met een actieve website. Ik had persvoorlichters nodig; er moesten persberichten en brieven geschreven worden. Ik had maar één jurist. Op een gegeven moment, ergens in 2015 of 2016, wordt de wet aangepast en is er decentrale consultatie in het land gekomen. Burgers mogen van alles vragen. Dat betekent dat de lasten groter werden die op het Staatstoezicht af kwamen. De ondersteunende diensten, dus communicatie, financiën, personeelszaken en juridische zaken, waren stiefmoederlijk dun. Dat was onverantwoord.

Daarnaast hadden we verversing nodig in een aantal afdelingen, omdat ik aan zag komen dat er nieuwe dingen kwamen. We hadden de gebruikelijke activiteiten: zoutwinning, olie, gas en kolen, maar geothermie kwam er ook aan. U heeft ongetwijfeld opgepikt dat geothermie een bron van zeer grote zorg bij ons was, ook richting het ministerie.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik heb nog een vraag. U gaf net aan dat er heel veel zaken in het rood stonden op die probleemlijst. Was u in staat om die rode zaken aan te pakken met die uitbreiding op dat moment?

De heer **Van der Meijden**:

Dan vraagt u mij te veel, want dat kon ik op dat moment natuurlijk niet

beoordelen. Ik zag alleen, constateerde, dat het een probleem was. Ik constateerde ook dat ik veranderingen in de top van de organisatie wilde. Ik vond mijn managementteam ... Ik voelde mij onvoldoende comfortabel om met het zittende managementteam door te gaan. Ik vond dat het versterkt moest worden. Ik vond ook dat wij de conceptuele denkkraft, lastig woord, moeilijk woord ... Ik wilde dat wij meer vooruitkeken naar wat er op ons afkomt. Wij zijn toezichthouder van de ondergrond. Daar vinden in toenemende mate activiteiten plaats. De burger wordt mondiger. Hoe gaan we daarmee om? Dat moet je vooruit bedenken. Je moet niet als de situatie zich voordoet, gaan bedenken: hoe doe ik dat? Dus ik wilde die denkkraft - dat zeg ik met alle respect voor de mensen die in de organisatie zaten op dat moment -- versterken. Daar was gewoon versterking nodig. Alleen alras bleek dat het binnenhalen van nieuwe directeuren -- ik zei u in het begin dat ik de minister de ruimte wilde geven om mijn opvolger niet uit te sector te halen, dus ik wilde directeuren die op die terreinen van ondergrond en operaties heel sterk waren -- lastig was. We hebben daar een jaar, anderhalf jaar knetterhard aan gewerkt met een headhunter. En als u mij nou zou vragen "zijn we daar allemaal in geslaagd?", is het antwoord nee.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U gaf iets aan over hoe u het draagvlak ervoer bij aanvang om met een reorganisatie aan de slag te gaan of de opdracht SodM toekomstbestendig te maken. Hoeveel steun heeft u uiteindelijk van de organisatie gekregen?

De heer **Van der Meijden**:

Van Staatstoezicht zelf, bedoelt u?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ja.

De heer **Van der Meijden**:

Ehm. Ik denk dat de reorganisatieperiode, '15, '16, '17, voor een aantal mensen binnen Staatstoezicht een buitengewoon lastige periode is geweest. U vraagt of ik daar steun heb ontvangen. Ik verwijs naar het verhoor van Annemarie Muntendam, waarin dingen gezegd zijn die voor mij als een totale verrassing zijn gekomen. Dat moet ik me zelf aantrekken in de zin dat ik het niet aan heb zien komen. Als ik dat niet heb zien aankomen, zou het dus zomaar kunnen zijn dat toch ook een aantal mensen binnen de Staatstoezichtorganisatie ongemakkelijk zijn geweest met de voortvarende manier waarop ik in een korte tijdsperiode, van drie, drieënhal jaar, heb

geprobeerd de organisatie te versterken, de organisatie te veranderen, de organisatie ook qua inrichting en qua denkvermogen een andere richting uit te sturen. Het was simpelweg te veel in te korte tijd door iemand die van Shell kwam, met heel veel energie en geen geduld en buitengewoon kritisch. Dat ik daar mensen heb beschadigd, dat sluit ik niet uit en dat betreurt ik ten zeerste. Als u mij zou vragen of ik het anders had moeten doen, dan is er maar één antwoord: dan had ik in het voorjaar van 2015 mijn taken neer moeten leggen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

We gaan naar de adviezen. U noemde het net al. Op gegeven moment werd er elk halfjaar een advies van het Staatstoezicht uitgebracht. We willen eigenlijk die adviezen stuk voor stuk bespreken en dan beginnen met het Eemskanaaladvies. U adviseert dan om vier regionale productieplafonds in te stellen en gezamenlijk maximeren die de productie op 39,4 miljard kubieke meter. Waarop was die hoogte van dat productieplafond gebaseerd?

De heer **Van der Meijden**:

42,5 min 3,1 is 39,4.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En die 3,1, waar moet ik die vandaan halen?

De heer **Van der Meijden**:

42,5 was het plafond dat na het januariadvies rondom Loppersum werd ingesteld. Eind september beving in Eemskanaal. Advies uitgebracht, bestudeerd. Toen bleek dat in de regio Hoogezand meer seismische activiteit was dan daarvoor. Het bleek ook, uit de rapporten van NAM die wij bestudeerd hebben, dat de productie in het Hoogezandgebied hoger was dan daarvoor. Met andere woorden: de NAM had de ruimte benut in het plafond om meer te produceren. Wij zagen aanwijzingen dat de seismiciteit in het Hoogezandgebied door de verhoging van de productie was ontstaan. Wij zagen ook dat de seismiciteit in het Eemskanaalgebied relatief stabiel was, ondanks die bevingen, en dat ook in de regio Oost de seismiciteit relatief stabiel was. Daar rolt een cijfer uit van 3,1 miljard kuub en dat betreft een productiebeperking het Hoogezandgebied. Ik kan u niet uitleggen waarom dat nou precies 3,1 is geweest, maar feit was dat wij, 42,5 min 3,1, op 39,4 uitkwamen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Mevrouw Muntendam -- u noemde al dat u een aantal verrassingen hoorde in haar verhoor -- zei in haar verhoor over de totstandkoming van dat advies van 39,4 dat, zoals zij het had begrepen, minister Kamp dat toen had uitgerekend op een papiertje. Wat is uw reactie daarop?

De heer **Van der Meijden**:

Het was mijn eerste advies en ik vroeg aan mijn Groningenteam: hoe gaan wij daar normaal mee om? Sturen we dat per post naar de minister, krijgt hij dat van ons te horen of bel ik hem op; hoe doen wij dat? Wat eruit kwam, is dat ik toen heb voorgesteld om te vragen, ik denk een of twee dagen voor we dat advies openbaar wilden maken ... Ik wilde de minister de gelegenheid geven, van: "Luister, dit is ons advies. Dit staat erin. Begrijp je dat? Staan er dingen in die je niet begrijpt? Is het duidelijk? Staan er dingen in die niet kloppen?" Het was niet de bedoeling om daar te zeggen: dat bevalt me niet en dat bevalt me niet. Dus dat was de insteek. Dus wij hebben daar onze eerste sessie gehad met de minister, de eerste sessie van deze soort. Naderhand, in de jaren daarop, hebben we dat steeds herhaald.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt "we". Wie zijn dan we?

De heer **Van der Meijden**:

Daar kom ik op. Dat was ik en omdat ik me realiseerde dat ik met mijn Shellachtergrond buitengewoon kwetsbaar was, heb ik er altijd op gestaan dat het afdelingshoofd meeging -- in dit geval was dat Jan van Herk, later Barthold Schroot en later Wouter van der Zee -- en altijd een van het team. Dat kon Annemarie zijn, dat kon Hans de Waal zijn of Hans Roest, maar ik denk dat het meestal Annemarie of Hans was. Als u mij nou vraagt of Annemarie bij die specifieke sessie zat, dat weet ik echt niet meer. Maar dat we daar met meer dan alleen meneer Van der Meijden zaten, dat is zeker. En dat ook Jan van Herk daarbij zat, dat is zeker.

Wat is er gebeurd? Wij hadden ons advies en ik had het team gevraagd om de hoofdpunten van de analyse, van wat we hebben gezien, en van de conclusies en de aanbevelingen op een aantal slides te zetten, gewoon papiertjes. De minister kreeg dat voor zich. Daar zat verder secretaris-generaal Camps bij, Mark Dierikx en nog een aantal andere ambtenaren. Wij zaten daar met ik denk drie man. Ik liep door dat advies heen en op een gegeven moment zegt de minister, tappend met zijn, ik denk rode, potlood:

"Harry, je hebt niet goed opgeteld. Je histogrammen kloppen niet." Oké. Dat is dan snel schakelen. Dat is natuurlijk niet fijn, als je in een presentatie aan de minister zit en er zit gewoon een rekenfout in. Die rekenfout was: er stond ergens een getal van 38,5 en ik had het over 39,4. Ik heb toen gezegd -- in mijn herinnering -- waar dus Jan van Herk en één ander lid van het team bij zat: "Minister, we gaan naar huis met dit advies. Als het materieel is -- met andere woorden: als wij hier een denkfout hebben gemaakt en er een cijfer in is gekomen dat niet klopt -- dan veranderen we het en kom ik bij je terug met een nieuw advies. Als het gewoon een rekenfout is -- want 42,5 min 3,1 is 39,4 -- dan is dat zo. Dan is dat een rekenfout en wordt het 39,4." In mijn herinnering is het zo gegaan. Wij zijn met drieën, ik denk zelfs in mijn auto, teruggereden naar kantoor en aldus is geschied. Ik kan er niet meer van maken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei al dat die 3,1 kwam doordat er bij Hoogezand meer seismiciteit werd waargenomen. In het definitieve advies in december 2014 staat inderdaad een verband tussen de af- en toename van de productie en de af- en toename van de seismische activiteit, maar "er is echter geen wetenschappelijk statistische onderbouwing voor de waargenomen veranderingen in de verdeling van bevingen in het Groningen gasveld, noch voor een relatie tussen deze verdeling en de veranderingen in de productie". Wat wilde u daarmee zeggen?

De heer **Van der Meijden**:

In de eerste plaats wilde ik daar niks mee zeggen. Daar wilde ik net zoveel mee zeggen als het team daarmee wilde zeggen. Ik hecht daaraan, omdat ik hier natuurlijk zit met in mijn achterhoofd de opmerkingen die in vorige verhoren hier naar voren zijn gekomen. De Staatstoezichtadviezen waren adviezen van het Groningenteam, waar ik verantwoordelijkheid voor nam. Dus wat daar ook in heeft gestaan, stond er op last van de mensen die eraan gewerkt hebben. Ik sluit niet uit dat er in zo'n team discussies plaatsvinden. Dat zijn wetenschappers. Het is een wetenschappelijke interactie. Die hebben ze met elkaar en die hebben ze ook met de buitenwereld. De OVV zei later in dat februarirapport: zorg nou dat je dat ook extern belegt, beleg die onderzoeken onafhankelijk. Dan vinden die interacties plaats. Wij deden dat toen al wel een klein beetje, maar nog niet zo veel als we dat later deden. Dus die adviezen stonden daar en die kwamen bij mij op tafel. Ik vroeg het team altijd aan mij uit te leggen: dit was een eerste advies, hoe ben je ertoe gekomen, wat waren de voorgaande adviezen?

Bedenk dan dat Jan van Herk, voor wie ik ook een zeer groot respect had -- een buitengewoon goed, cruciaal lid van dat team, afdelingshoofd -- in mei de eerste is geweest die een rode draad in de SodM-adviezen heeft geïntroduceerd. Die rode draad was er specifiek op gericht om te zeggen ... Jan zei ongeveer in dat advies: "Om de adviezen van SodM goed te kunnen begrijpen, is het belangrijk dat je de context van de voorgaande adviezen in hun verband ziet. Anders is het onmogelijk om te taxeren waar dit advies in past." Dus het Eemskanaaladvies paste in het advies van januari '14, de Loppersumsluiting -- zoals het team zei: dat is de machinekamer van de seismiciteit in Groningen -- en het Huizingeadvies. Dus we hebben in mijn optiek -- dat zal in alle vragen die u mij nog zal gaan stellen terugkomen -- in die jaren stapsgewijs, steentje voor steentje gebouwd op wat er lag.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In de jaren daarvoor adviseert Staatstoezicht vaak eigenlijk alleen een maximum voor de totale productie.

De heer **Van der Meijden**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat is dan de reden dat in 2014 die vier regionale productieplafonds komen?

De heer **Van der Meijden**:

Dat is een heel goede vraag en daar kan ik op verschillende manieren op antwoorden. Ik denk dat dat een eerste poging is geweest om risicogestuurd delen van het veld te laten opereren door de NAM. Want we zagen in één keer tot onze stomme verbazing dat het systeem -- "stomme verbazing" klinkt een beetje raar -- bij Loppersum succes leek te hebben, succes in de zin dat de seismiciteit enorm was afgenomen en veel sneller was afgenomen dan we dachten. De aanname was een tot anderhalf jaar reactietijd en we zagen daar -- min of meer gevalideerd door het CBS, want er waren nog maar beperkte gegevens -- dat het systeem binnen drie of vier maanden leek te werken. Ik denk dat vanuit ... Maar dat is terughalen. Nogmaals, het was mijn eerste advies, dus ik moet ook terughalen wat ik toen dacht of wat het team toen dacht. Ik denk dat we toen hebben gezegd: voortbouwend op dat Loppersumgebeuren -- we zien het rustiger worden -- als we nou eens Hoogezand dichtknijpen, dan gaan we weer kijken wat er gebeurt. Dat is een. Twee. Als ik nu terugkijk, hebben wij met 39,4 -- ik neem deze

opmerking voor mijn eigen rekening -- wellicht het idee van schijnveiligheid geïntroduceerd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Van der Meijden**:

Daar bedoel ik mee: hoe kun je in godsnaam een plafond benoemen in decimalen als de onzekerheden zo groot zijn? Maar dat zeg ik met de kennis van nu. Dus Eemskanaal was nog zo'n poging om een getal te noemen. Daar hebben we ons toe laten verleiden. U ziet in '15, zowel in juni '15 als in december '15, dat we geen getallen meer noemen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Daar komen we zo op terug. Ik heb nog één vraag over dat Eemskanaaladvies met die vier regionale productieplafonds. Wat was de reactie van NAM op die specifieke vorm van het advies?

De heer **Van der Meijden**:

Met de beste wil van de wereld: dat weet ik niet meer. Ik weet alleen dat NAM in alles volgde wat de minister besliste. De minister beslist 39,4 wordt het nieuwe plafond, dus gaan we het zo doen. Wat ik wel vermoed, is dat er gestoeid is. Kijk, de relatie tussen de werkvloer van de NAM en de werkvloer van het Groningenteam bij Staatstoezicht is, zoals ik dat heb kunnen beoordelen, altijd heel productief geweest, heel constructief geweest. Dat waren wetenschappers op de werkvloer die met elkaar stoeiden over aannames, over interpretaties. Daar zal misschien wel gezegd zijn ... Dat weet ik niet. Laat ik niet speculeren.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
U weet niet ...

De heer **Van der Meijden**:

Nee, maar daar zal men wel gevraagd hebben: hoe kom je nou bij 39,4 en hoe moeten we dat dan doen? "Ja, dat zoeken jullie maar uit?"

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U heeft geen reactie van NAM gekregen of gehoord?

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Ik kan me voorstellen dat ze er niet honderd procent gelukkig mee waren, maar dat is een ander verhaal.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U gaf het al aan: in dat Eemskanaaladvies uit 2014 wordt heel specifiek een productieplafond genoemd, tot op de komma nauwkeurig aangegeven. Daar wordt een jaar later van afgestapt. Dan zien we een globaler advies. Er wordt alleen in algemene termen gezegd dat het onder een niveau van 33 miljard kuub per jaar veilig is. Waarom wordt op dat moment een globaler advies gegeven?

De heer **Van der Meijden**:

Ik begrijp dat u die vraag stelt. Zoals ik eerder probeerde te zeggen, waren wij lerenderwijs, stapje voor stapje, Huizinge, Loppersum, Eemskanaal ... We leerden dat de reactiesnelheid van het veld ... We kregen de indruk: goh, het zou kunnen reageren, het zou sneller kunnen reageren op productie-ingrepen. Daarbij moet ik opmerken dat ik zeker weleens een keer heb gezegd dat de onzekerheden groot waren. Er was natuurlijk heel vroeg de vraag: kan gasproductie bevingen veroorzaken? Daarna kwam de vraag: helpen jullie ingrepen wel, Staatstoezicht? Van de NAM, directeur-generaal Dierikx. "Je kunt helemaal niet wetenschappelijk hard maken dat als we die kraan gaan dichtdraaien, dat dan die bevingen gaan teruglopen en dat de kans op zwaardere bevingen kleiner wordt. Dat kun je niet wetenschappelijk onderbouwen." En daar hadden ze misschien wel gelijk in, maar tegelijkertijd heb ik toen tegen zowel Dierikx als Schotman -- Gerald Schotman, de directeur van de NAM -- als tegen meneer Benschop als publiekelijk in de pers gezegd dat ik als inspecteur-generaal uiteindelijk niet honderd procent wetenschappelijke onderbouwing nodig heb om in bepaalde situaties toch een oordeel uit te spreken en een advies te geven. Dat was in de tijd dat het dichtknijpen van de productie, het verminderen van de productie steeds pijnlijker ging worden.

Kijk, elke toezichthouder wil, neem ik aan, het liefst zo wetenschappelijk mogelijk te werk gaan: als we dat doen en dat doen, is het dat en dat; dan is het duidelijk. Maar ja, zo werkt het in de praktijk niet. En nooit. Ik zag aankomen dat er om het wetenschappelijke bewijs van ingrepen in de productie -- later zijn daar fluctuaties bij gekomen, vlak produceren -- en al die aannames heel veel grijze zones zaten. Een aantal dingen waren redelijk intuïtief, maar dat ontsloeg mij en ook het team er niet van om wikkend en

wegend te zeggen: en toch gaan we het zus en zo doen. Dat betekent wel dat we dus van die concrete plafonds afgaan.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoe reageert de minister daarop?

De heer **Van der Meijden**:

Ik denk dat, ik vond dat het significant onder 33 gaan zitten -- dat was het advies van juni 2015 -- ook wel behoorlijk in lijn was met de voorgaande adviezen in de zin van dat je zo laag mogelijk moet gaan zitten en dat je moet versterken. We hadden een tweeledige benadering: je moet het bij de bron aanpakken, productie naar beneden, en je moet ook snel versterken. Dus advies van "ga significant onder 33 zitten" was het resultaat van scenarioberekeningen die NAM had gedaan bij 39,4, 33 en ik meen 27 en 20 miljard. Dat is in een periode, in 2015, waarin wij werkenderwijs, denkenderwijs -- ik kom zo bij de vraag over de minister - het idee kregen: kunnen we de risico's beter sturen? Fluctuaties kwamen er op een gegeven moment in. We hebben toen tegen de minister gezegd: wij kunnen niet specifiek ... Wij hadden geen normen. Dus we hebben ook geroepen: kom met normen. De commissie-Meijdam in 2015. Een toezichthouder zonder normen, kan geen toezicht houden. Wat ik me toen niet realiseerde, is dat die normen wel kwamen, maar wij die normen niet konden matchen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Daar komen we zo meteen op. Zou u toch ...

De heer **Van der Meijden**:

Dan komen we bij de minister uit -- uw vraag -- met onder de 33, significant. Ik denk dat de minister mij aan heeft gekeken, van: ja, maar wat moet ik dan? Want er was duidelijk een behoefte aan een concreet getal. Nogmaals, ik weet niet zeker of dat in die bijeenkomst is geweest, maar ik weet in ieder geval wel zeker dat in een van die bijeenkomsten -- ik vermoed dat het ergens in 2015 is geweest -- de minister, omdat wij geen concrete getallen meer noemden, heeft gezegd: waar moet ik dan gaan zitten? Toen hebben wij -- wij, dus dat is het team, dat ben ik namens het team -- denk ik zoiets gezegd als: "Dit is het beste dat wij kunnen adviseren. U moet zo laag mogelijk gaan zitten. U heeft een aantal andere aspecten waar u rekening mee moet houden in uw rol als minister, zoals leveringszekerheid" - - daar wilde ik me niet mee bemoeien -- "en u kunt uw afweging maken. Die kunnen wij niet maken voor u."

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

In het advies van 2015 komt voor het lopende gasjaar ook nog een uitgangspunt naar voren, namelijk dat niet alleen het totale volume belangrijk is voor het reduceren van aardbevingen, maar ook de wijze waarop dat volume wordt gewonnen. Als er weinig schommelingen zitten in de winning, is er minder kans op aardbevingen. Vlak winnen, daar gaat het dus over. In het advies staat onder meer dat er onderzoek gedaan moet worden op korte termijn naar het effect van kortdurende, enkele weken, sterke productief fluctuaties in verschillende regio's. Waarop was dat advies gebaseerd?

De heer **Van der Meijden**:

Tussen kerst en oud en nieuw 2014 belt Jan van Herk mij op in de auto: Harry, we hebben bevingen en we hebben geconstateerd, gezien, de snelle scan door het Staatstoezichtteam, dat daar waar de bevingen zijn opgetreden door de NAM in heel korte tijd heel veel is geproduceerd. Of heel veel? Er is heel snel aan de putten getrokken. Zo noem je dat: die dingen echt opengooien en spuiten. Eind van het jaar. En wij denken, Staatstoezicht, dat er wellicht een causaal verband kan zijn, op dat moment niet meer dan empirisch, tussen het gebied waar die putten zijn en die bevingen.

Dat is in mijn herinnering de start van de fluctuatiedachte. Die heb ik niet bedacht. Die komt tot mij via Jan van Herk. Ik kon daar niks van vinden, maar ik vond Jan zijn verhaal niet onlogisch, intuïtief gezien. Gedurende 2015 is het team, het Groningenteam, aan fluctuaties gaan werken, in een krachtenveld ... Extern, bij onze externe wetenschapspartners, maar ook bij de NAM was er twijfel over in hoeverre die fluctuaties wel of niet een rol konden spelen. Wij vonden in toenemende mate, vooral empirisch denk ik, dus proefondervindelijk, dat -- nogmaals, intuïtief kon ik me daar wel iets bij voorstellen -- als je nou maar heel rustig produceert, niet te hard die kraan opendraait en niet te hard dat gas laat ontsnappen, dat misschien beter is om die seismiciteit te controleren. Dat was ook de periode dat er een wetenschappelijk denkspel was -- ik wil niet zeggen een sterk wetenschappelijk onderbouwde theorie -- dat ervan uitging dat het zomaar eens mogelijk zou kunnen zijn ... Kijk, die bevingen ontstaan omdat er energie opbouwt in de ondergrond door compactie: drukverlaging, compactie, energie. Veel energie vindt zijn weg doordat die bevingen plaatsvinden. Denk maar aan de hogedrukketel thuis. Als u soep maakt en dat ding begint te fluiten, dan moet de stoom eraf.

Er waren gedachten in het team bij ons, het Groningenteam, dat het niet uit te sluiten was ... Zou het nou zo kunnen zijn dat als je nou heel voorzichtig produceert, niet te hard trekt, niet te laag, dus dat je bij een bepaald volume niet te bruusk gaat reageren, die energie werkenderwijs in de ondergrond zijn weg vindt en niet een beving veroorzaakt? Is dit een heel wetenschappelijk betoog? Nee, dat is het niet. Intuïtief vond ik het ... Het kwam uit team, ik heb het niet verzonnen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Is er ook onderzoek gedaan naar sterke productiefuctuaties?

De heer **Van der Meijden**:

Het Groningenteam zelf heeft ernaar gekeken. In een van de adviezen staan naar ik meen autocorrelaties. Dat is een wiskundige theorie. Ik meen dat het het advies van mei '15 of december '16 is. Ik herinner me nog dat een van de teamleden -- ik weet echt niet meer wie -- bij mij kwam en zei: als je dit ziet, dan zou dat erop kunnen wijzen, een wetenschappelijk bewijs kunnen zijn, dat fluctuaties zin hebben. Vraagt u het mij niet, want daar ben ik wiskundig onvoldoende voor geschoold, maar ik weet wel dat er wiggeltjes in dat rapport staan. Dan schuif je dat en dan ... Ik weet ook zeker dat het Groningenteam overleg heeft gehad met hun externe collega's in de VS en in Zwitserland en ongetwijfeld met TNO AGE, de Adviesgroep economische zaken, van: hoe kijken we daar nou tegen aan? Maar het was niet zo dat dat in één keer gepresenteerd werd: zo is het. Het was een gedachtetrein en die gedachtetrein was potentieel veelbelovend. Bedenk, in 2015 kwamen we erachter dat het veld steeds rustiger werd. Als ik in 2016 terugkijk, denk ik: "Nou, het is echt rustiger geworden. Zou het dan toch kunnen? Zouden we het veld kunnen managen? Zouden we het kunnen opereren?" En daar hoorden al die dingen bij, wetenschappelijk of niet, intuïtief of niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar voor 2016, is er nog eind 2015. Op 18 november namelijk vernietigt de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State de winningsbesluiten van het ministerie van Economische Zaken. De Raad van State vindt dat Economische Zaken ten onrechte uitgaat van een koud jaar. In hoeverre vindt u dat de Raad van State in die uitspraak voldoende rekening hield met de risico's van grote seizoensfluctuaties?

De heer **Van der Meijden**:

Laat ik aan de achterkant beginnen. De uitspraak van de Raad van State dat

naar 27 gegaan moest worden, kwam mij eigenlijk helemaal niet slecht uit. Want wij hadden gezegd "ga maar significant onder 33 zitten" en 27 was in mijn boekje wel behoorlijk onder de 33. De overwegingen van de Raad van State rondom fluctuaties? In feite zie je in mijn optiek eenzelfde soort van gedachtetreintje in de uitspraak van de Raad van State van november '17. Het gaat over modellen. Het gaat over onzekerheden rondom modellen, om input en output. Gebruik je wel of geen model? Als een model niet goed genoeg vindt, gebruik je het dan helemaal niet of gebruik je er een stukje van? Als je denkt dat fluctuaties werken, maar je kunt het niet in je model stoppen, zeg je dan: laten we fluctuaties maar vergeten, want het past niet in het model? Ik hoop dat u mij kunt volgen. Dat is mijn beleving geweest. Ik begrijp die uitspraken wel en ik begrijp die overwegingen wel. Eigenlijk was het: wat maak je me nou, je hebt dat niet voldoende onderbouwd. Dat is ook heel erg lastig. Dan kom ik terug bij mijn wikkend en wegend toch een advies uitbrengen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt dat die 27 miljard kuub in lijn was met het advies dat u eigenlijk al gegeven had, namelijk significant onder die 33.

De heer **Van der Meijden**:

Absoluut.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: fluctuaties, daar hadden we wel -- even in mijn woorden -- gevoel bij, maar daar konden we geen berekeningen op maken, dus daar vond ik ook eigenlijk niet zo veel van.

De heer **Van der Meijden**:

Het was tegen de druk in, die fluctuaties, want de NAM zag daar niks in en Dierikx zag daar niks in.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

O.

De heer **Van der Meijden**:

Dat was allemaal, letterlijk: je hebt geen poot om op te staan, want het is wetenschappelijk niet bewezen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt: met het idee over die fluctuaties in het winnen, kunt u als Staatstoezicht op de Mijnen eigenlijk nog niet terecht bij Economische Zaken noch de NAM. Is dat wat u zegt?

De heer **Van der Meijden**:

Uiteindelijk is ons advies bij de minister beland, met die fluctuaties erin, en heeft de minister het overgenomen. Maar ik hoor mensen zeggen, ook in deze zaal, dat het allemaal onzin was, die fluctuaties, mensen die in hetzelfde team hebben gezeten. Dat is best wel een lastig deel van het dossier.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik sluit niet uit dat we daar straks nog wat over hebben, maar ik wil eerst met u naar een mail van Algemene Zaken. Minister Kamp wil op uw advies vasthouden aan het vlakke winnen. Hij wil geen lager productieplafond instellen. Daarbij wordt gezegd dat bij een koude winter de winning meer omhoog moet en daarmee de kans op aardbevingen groter zou kunnen worden. In de mail van Algemene Zaken wordt een uitspraak van u in een gesprek met minister Kamp aangehaald over dat wenselijke winningsniveau. Mijn vraag is of het klopt dat u minister Kamp eind 2015 mondeling hebt geadviseerd om het winningsniveau verder terug te brengen dan die 33 miljard, maar om wel ruim boven de 23 miljard te blijven.

De heer **Van der Meijden**:

In mijn herinnering heb ik nooit een-op-een met minister Kamp een overleg gehad over winningsniveaus. Het enige inhoudelijke overleg dat ik met minister Kamp heb gehad in al die jaren als het ging over productie, over Groningenadviezen, was in aanwezigheid van mijn teamleden. Hij was dan vergezeld van zijn mensen. De adviezen die wij hebben uitgebracht -- dat weet u -- zijn rapporten van tientallen pagina's. Ik kan me niet exact herinneren wat in al die rapporten heeft gestaan, maar de essentie van het rapport van juni '15 en december '15 ging over fluctuaties en vlak winnen en zo laag mogelijk, maar niet te laag omdat je dan eventueel moet gaan fluctueren. Zo staat het denk ik bijna letterlijk in die adviezen. Zo heeft minister Kamp ook die adviezen van ons gehoord. Dat heeft hij gehoord in adviessetting zoals ik u die eerder heb beschreven. Ik heb niet naderhand daar nog eens ooit een telefoontje aan gewijd of nog eens een gesprek aan gewijd. Nee. Ik vond alleen -- dan ga ik terug naar dat stapsgewijs ontwikkelen van adviezen -- dat als je insteek, onze insteek, die van

Staatstoezicht, is zo vlak mogelijk produceren, zo veel mogelijk fluctuaties vermijden, zo voorzichtig mogelijk, dat dan de logica is dat je aan het eind van die trein zegt: maar als de leveringszekerheid, waar ik niet over ga en ging, dan in het gedrang komt en die je toch dwingt om te gaan fluctueren, dan moet je daar heel goed naar kijken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Uw antwoord op mijn vraag of het klopt dat u de minister mondeling hebt geadviseerd, is dus eigenlijk nee.

De heer **Van der Meijden**:

Niet op de manier waarop ik uitleg wat uw vraag is, dat dat in een een-op-eengesprek is. Het antwoord is: nee, absoluut niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt: alles wat wij hebben geadviseerd rondom aan de ene kant vlakke winning en aan de andere kant een productieplafond staat op schrift, dat is zo meegenomen, maar eind 2015 hebben wij als Staatstoezicht niet die marge tussen 33 en 23 mondeling geadviseerd.

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Zoals ik u zei: wij hebben geadviseerd wat in onze adviezen staat en stond. Dat is wat de minister heeft gekregen. Daar zijn nooit tweede lagen overheen gelegd. Als dat door anderen is gebeurd, dan heb ik daar geen weet van of ik herinner het me niet. Van Algemene Zaken kan ik me dat absoluut niet herinneren. Ik weet wél dat ik mij regelmatig heel boos heb gemaakt over de zwarte doos van de leveringszekerheid.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. Daar wil ik ook graag met u over doorspreken, maar ik wil nog even bij dit advies blijven als u het goed vindt en ook als u het niet goed vindt.

De heer **Van der Meijden**:

Is het helder? Ik hoop dat het helder is wat ik u zeg.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. En anders vraag ik het aan u, als ik het niet helder vind. U zei al dat die seismiciteit en die vlakke winning empirisch was. U kon dat nog niet honderd procent wetenschappelijk bewijzen. Dat maakte ook dat het lastig was om dat bij Economische Zaken en de NAM onder de aandacht te brengen, als ik

in mijn woorden samenvat wat u daarover zei. Wat woog nou zwaarder in de advisering van Staatstoezicht, de vlakke winning of de volumereductie?

De heer **Van der Meijden**:

Alles was met elkaar verbonden: ga zo laag mogelijk zitten en vermijd zo veel mogelijk fluctuaties. Daar zat geen weging in, niet op dat moment in de adviezen zoals ze daar zo verwoord zijn.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat betekent dat dan voor dat advies dat eind 2015 wordt gegeven, waar we het net over hadden, met die mogelijkheid van een koude winter en de mogelijkheid dat die fluctuatie zou geven? Wat was het advies dan?

De heer **Van der Meijden**:

Het advies aan de minister was wat er stond in dat advies. Dat betekende dat hij wikkend en wegend in zijn positie ... Hij kon in zijn positie als minister over andere dingen een positie innemen dan ik dat kon. Ik ging alleen maar over dat kleine stukje waar Staatstoezicht verantwoordelijk voor was. De minister ging ook over maatschappelijk draagvlak. De minister gaat ook over leveringszekerheid. Ik had geen zicht op leveringszekerheid. Dat wilde ik ook niet, maar ik was wel geïrriteerd dat ik het niet begreep. Toch even heel kort over die leveringszekerheid. Waarom wilde ik die leveringszekerheid begrijpen? Als het nou zo was dat er toch wat meer flexibiliteit in die leveringszekerheid zat, kon je ook makkelijk wat lager gaan zitten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In het verhoor van mevrouw Muntendam hoorden we haar zeggen: ik denk dat de nadruk nog steeds wel was "we moeten ook wat naar beneden", maar door de nadruk te leggen op die fluctuaties kon het minder snel naar beneden dan je misschien had willen bewerkstelligen. In hoeverre deelt u die analyse?

De heer **Van der Meijden**:

Ik denk dat ze, als ze dat zo sec gezegd heeft, de spijker op z'n kop slaat. Als er een ondergrens zit in het volume omdat je anders moet gaan fluctueren, is dat feitelijk correct weergegeven. Annemarie Muntendam zegt daar in mijn herinnering ook dat het wellicht voor mij -- woorden van dergelijke strekking, als ik me dat goed herinner -- verleidelijk zou kunnen zijn geweest om fluctuaties in te bouwen waardoor dat productieplafond niet zo laag zou zijn om mijn voormalige werkgever te plezieren. Dat werp ik ver

van me. Het was het advies van het team en het was mijn advies. Daar is geen woord aan veranderd in de drieënhalp jaar dat ik daar gezeten heb. Geen woord.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Helder.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Ik kom nog even terug op het punt van die fluctuaties. Heeft u daar dan niet de conclusie aan gekoppeld dat het beter was om niet te laag te gaan zitten qua winnen, omdat dat bij een koude winter tot fluctuaties zou kunnen leiden?

De heer **Van der Meijden**:
Sorry, kunt uw vraag even herhalen, even preciseren?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Het ging net over die fluctuaties en het advies dat was gegeven en die vlakke winning, om dat even goed te begrijpen. Heeft u dan niet een conclusie overgebracht, geadviseerd, aan het ministerie van Economische Zaken -- even los van of dat in een een-op-eengesprek met de minister was of op een moment dat u op het departement was, waar de minister misschien bij was - - om niet te laag te gaan zitten om productief fluctuaties te voorkomen bij een koude winter?

De heer **Van der Meijden**:
Wij hebben geadviseerd: ga niet te laag zitten als dat betekent dat je moet fluctueren. Als blijkt dat de leveringszekerheidsniveaus lager waren dan wij wisten ... Het was wel zeer opvallend dat bij elk advies dat wij uitbrachten in een keer bleek dat het leveringszekerheidsniveau mee kon gaan met het advies, naar beneden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dat is helder. Staatstoezicht adviseert in juni 2016 om met het winningsplan van de NAM voor 2016 in te stemmen op voorwaarde dat de productie wordt teruggebracht naar 24 miljard kuub. NAM stelde haar winningsplan drie niveaus voor, 21, 27 en 33 kuub, en het productieniveau lag het jaar daarvoor na een uitspraak van de Raad van State nog op 27. In het advies van 2016 heeft het Staatstoezicht veel kritiek op het winningsplan van de NAM. Hoe kwam het Staatstoezicht op een volume van 24 uit? Ik gaf al aan

dat de NAM 21, 27 en 33 voorrekende in dat winningsplan. Staatstoezicht komt uit op 24. Hoe kwam Staatstoezicht daarop uit?

De heer **Van der Meijden**:

Ik begrijp dat u die vraag stelt. Dan pak ik even terug naar een eerdere opmerking die ik maakte. Het traject vanaf Eemskanaal was een lerend traject. In '15 vraagt Staatstoezicht in toenemende mate aan de NAM om met behulp van een meet-en-regelprotocol, een stoplichtensysteem, hand-aan-de-kraanprincipe, het veld te opereren in detail. Dus gedurende het jaar 2015, fluctuaties komen naar boven, risicogestuurd produceren komt naar boven: trek niet te hard. Ga eens kijken als er bevingen zijn wat je dan in de buurt gedaan hebt. Kun je dat operationeel relateren? Kun je dat terugvinden? Dus stapsgewijs. Wij kregen de indruk in '15 en dat werd begin '16 versterkt dat dat veld misschien wel luisterde naar die ingrepen. Tegelijkertijd voelden wij ons steeds oncomfortabeler bij die plafonds, bij de concrete volumina. Dat paste in onze druk op de NAM om zo snel mogelijk met een heel sophisticated meet-en-regelprotocol te komen. Je ziet dat wij in 2016 met het advies rondom het winningsplan een heel belangrijke koerswijziging doorzetten, waar de Raad van State in november heel erg kritisch op is. Deels onterecht, in mijn optiek. Daar kan ik nog op terugkomen, als u dat wilt weten.

Waar wij tot '15 met plafonds te maken hadden, gingen wij in toenemende mate over tot de gedachte van: als je nou een goedwerkend meet-en-regelprotocol hebt dat toezicht houdt op hoe veel ... Tegelijkertijd hadden we toen de Meijdamnormen. Wij hadden zoiets van: als je nou wilt zorgen dat je aan die Meijdamnormen voldoet, dan moet je naar een precisering van risico's in de bovengrond over dat hele veld in de provincie Groningen, van waar eigenlijk een beving kan optreden en hoe sterk die dan kan zijn en wat de relatie is met de productie. Dus een set van productieparameters en geografische parameters: waar ben je? Dat noemden wij "risicogestuurde productie". Met andere woorden: je neemt waar hoeveel je hebt geproduceerd en dat er een beving was et cetera, maar op een veel kleiner niveau dan bijvoorbeeld de insteek van daarvoor, met op een gegeven moment een halfjaarlijks plafond. Nee, wij gaan met een meet-en-regelprotocol naar een situatie toe ... We gaan uit van het advies van 2017, dat 24 miljard is. Daar hoort dat meet-en-regelprotocol bij. Ik stap nu eventjes over naar het jaar 2017. Als je merkt dat er bevingen optreden, moet je onmiddellijk met een respons komen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Even naar het advies van 2016. Dat is het advies waar ik naar vraag. Hoe komt u op dat moment als Staatstoezicht op die 24 uit?

De heer **Van der Meijden**:

De NAM had die productiescenario's in kaart gebracht en kwam met de conclusie dat het dus bij, ik meen, 33 miljard en het versterken van 4.000 huizen wel veilig zou zijn. Wij betwistten dat. Wij betwistten a de conclusie dat je bij 33 veilig zou kunnen produceren, omdat we de uitkomsten van de risicomodellen, de modellen door de NAM gebruikt wat betreft de risicogegevens, niet vertrouwden. En b vonden wij de aanname dat je 4.000 huizen zou kunnen versterken in no time, want dat moest dan heel snel gebeuren, volstrekt ongeloofwaardig.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dus 33 zou het niet worden.

De heer **Van der Meijden**:

Dus 33 zou het niet worden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik wil u vragen om naar die 24 toe te gaan.

De heer **Van der Meijden**:

Dus 33 zou het niet worden en we zaten op 27. Toen is er een verband gelegd tussen 27 en 21. We zeiden: als je nou -- dat was bijna een schaakspel -- heel voorzichtig gaat produceren, die fluctuaties vermijdt, ga dan eens op 24 zitten en kijk wat er bij 24 gebeurt. Als wij gelijk hebben, als die fluctuaties echt effect hebben, zou het weleens zo kunnen zijn dat je in een situatie komt waarbij je een rustige periode zoals we die in het jaar 2015 hebben gehad, met relatief weinig bevingen, bewerkstelligt. U zou me kunnen vragen: waarom bent u niet meteen naar 21 gegaan? Wij dachten dat 24 op dat moment paste in onze stapsgewijze benadering van de controle van het veld en dat dat verantwoord was.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U zei al iets over het meet-en-regelprotocol. Waarom vond u dat dat niet voldeed op dat moment?

De heer **Van der Meijden**:

Het was niet sophisticated genoeg. Het was niet slim genoeg. De NAM moest in ons advies van ... Ik meen dat wij er in het Eemskanaaladvies op hebben aangedrongen -- dat was wettelijk ook vereist -- dat de NAM in mei of juni 2015 -- het advies van midden 2015 -- met een door mij goedgekeurd meet-en-regelprotocol zou komen. Het was wettelijk vastgelegd dat dat ten genoegen van de inspecteur-generaal moest zijn. Wij hebben er uiteindelijk - - "wij" dat is Staatstoezicht in een heel lastige interactie met de NAM -- twee jaar over gedaan om een adequaat meet-en-regelprotocol te krijgen. Kijk, als u een meet-en-regelprotocol maakt -- dat is hetzelfde met een model -- waar alles in past, dan is de voorspellende waarde heel betrekkelijk, want dan zijn die bandbreedtes heel groot.

Onze interactie met de NAM over het uitblijven van het meet-en-regelprotocol is in toenemende mate onvriendelijk. Ik heb ook een aantal brieven gestuurd -- die zult u ongetwijfeld gevonden hebben -- dat ik het niet goedkeurde. Op het gegeven moment gaat het zo ver -- ik denk in de tweede helft van 2016 -- dat wij een alarmeringsprotocol formuleren. Het kan zelfs zijn dat het zit in het winningsplanadvies van midden 2016. Dat heeft twee parameters als ik het me goed herinner: aardbevingsdichtheid en aardbevingsintensiteit. Dat was een poging van Staatstoezicht om in de lacune te voorzien die de NAM liet. De NAM had het jaar ervoor al dat meet-en-regelprotocol moeten hebben. U zal zich misschien afvragen: hoe kan het dan dat het allemaal zo lang duurt? Dat zult u aan de NAM moeten vragen. Feit is dat wij vonden dat wat ze produceerden vaak niet goed genoeg was. Het was niet sophisticated genoeg. Uiteindelijk hebben wij gezegd: nou, dan doen we het zelf wel. Dan lever je in het voorjaar van 2017 een meet-en-regelprotocol aan.

Waarom was dat nou zo ongelofelijk belangrijk? Omdat een meet-en-regelprotocol, een sophisticated meet-en-regelprotocol -- uiteindelijk is het er gekomen -- essentieel was bij de risicogestuurde operaties van het veld. Een totale afwijking van de plafonds die in de voorgaande jaren van kracht waren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoe reageerde de NAM op de productieverlaging in het advies?

De heer **Van der Meijden**:

Ik kan me herinneren -- ik denk dat dat het winningsplanadvies is geweest van 2016 -- woedend.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Woedend. En waarom?

De heer **Van der Meijden**:

Dat zult u aan de NAM moeten vragen

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik vraag het aan u.

De heer **Van der Meijden**:

Ja, dat begrijp ik. We hadden een van de sessies die ik u eerder beschreef, waarbij wij de minister informeerden over wat het advies zou gaan worden. Ik meen me te herinneren dat het dit winningsplanadvies is geweest waar niet alleen de minister er zat, de secretaris-generaal, dg Dierikx en een aantal andere ambtenaren en wijzelf met ons Groningenteam, maar waar ook de NAM zat, en ook meneer Benschop en meneer Joost van Roost van Esso. Nou moet u bedenken dat dit bedoeld was om het informatiemoment te zijn van mij als inspecteur-generaal naar de minister: dit gaat het advies worden. Een kans voor de minister om kennis te nemen van het advies voordat het publiek werd. Ik kan me alleen maar herinneren dat ik me totaal overrompeld voelde, want daar hoorde de NAM, laat staan haar aandeelhouders, gewoon niet bij. Dat was een zeer ongemakkelijke vergadering, herinner ik me nog, voor iedereen die erbij was.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Kunt u aangeven wat er werd gezegd, door de NAM en ook door de vertegenwoordigers van Shell en Exxon?

De heer **Van der Meijden**:

De vertegenwoordigers van Shell en Esso hebben in die vergadering niet veel gezegd. Ik deed mijn gebruikelijke verhaal, maar het werd toch wel redelijk ongemakkelijk. Ik kan me de details niet meer herinneren, anders dan dat het onaangenaam was. Mij is toegebeten in de wandelgangen na afloop door de directeur van de NAM: jij bent alleen maar tevreden als de productie nul is.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
De aandeelhouders Shell en Exxon ...

De heer **Van der Meijden**:
Die stonden daarbij.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Die stonden daarbij.

De heer **Van der Meijden**:
Die gaven geen commentaar.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Die hebben gezwegen, ook tijdens die vergadering?

De heer **Van der Meijden**:
Zoals ik u net zei: in mijn herinnering hebben ze niets gezegd, niet in die in die vergadering.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Toch had u het idee ... U gaf er net een kwalificatie aan: er werd woedend op gereageerd.

De heer **Van der Meijden**:
Dat is de toevoeging die meneer Schotman mij deed, in mijn herinnering, na afloop in de wandelgangen, na afloop van die bijeenkomst. Het was in zijn geheel een ... Kijk, soms heb je bijeenkomsten waarin niet zo heel veel gezegd hoeft te worden door iedereen en er een buitengewoon ongemakkelijke atmosfeer is. Die hing er toen. Ik sprak. De minister sprak. Er zullen ongetwijfeld een aantal andere mensen gesproken hebben. Ik denk dat meneer Schotman als directeur van de NAM ook wel iets gezegd heeft. Ik weet dat niet meer. Wat ik wel weet, is dat het ongemakkelijk was, dat het zeer ongebruikelijk was, dat ik me zeer overvallen voelde en dat mij na afloop in de wandelgangen is toegevoegd: je bent alleen tevreden als het nul is.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
En wat zei u toen?

De heer **Van der Meijden**:
Ik zei toen: het gaat mij om de veiligheid, het gaat mij hier niet om getallen

en jouw aantijging is niet aan de orde. Daarmee bedoel ik: als het nul is, is het nul en als het niet nul is, is het niet nul. Op dat moment was ons advies niet nul, dus het was volkomen bezijden de orde.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wat was zijn reactie daarop?

De heer **Van der Meijden**:
Ik denk dat we het daarbij gelaten hebben.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Als zo'n ontmoeting in de wandelgang?

De heer **Van der Meijden**:
Ja.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wat denkt u ...

De heer **Van der Meijden**:
Ik denk dat dit dus echt ergens rondom het winningsplanadvies is geweest.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
In hoeverre was NAM bezorgd dat een steeds lager advies uiteindelijk zou leiden tot sluiting van het veld?

De heer **Van der Meijden**:
Dat weet ik niet. Dat weet ik gewoon niet, anders dan wat de heer Schotman mij in mijn herinnering toen toevoegde. Wat ik u wel kan zeggen -- dat zei ik u eerder -- is dat mijn gevoel was dat de relatie op de werkvloer, tussen de werkvloeren van Staatstoezicht, het Groningenteam, en van de NAM heel vruchtbaar -- nou ja, wat is vruchtbaar -- of plezierig was, van gewoon ter zake deskundige mensen die met elkaar een discussie hebben over rapporten en over gegevens. Dat er dan uiteindelijk zo'n advies uitkomt, dat is waarschijnlijk niet fijn. Ik merkte wel dat ... Meneer Schotman zei over zijn interactie met mij dat hij die -- ik meen dat hij dat woord gebruikte -- constructief vond: uiteindelijk is het mijn toezichthouder. Het was een beleefd-constructieve relatie met de heer Schotman, wellicht met die ene uitzondering die ik dan net noemde. Maar ja, je kunt elkaar natuurlijk wel heel beleefd vertellen wat je ervan vindt. In mijn beleving werd de relatie van mij met de NAM in de persoon van de heer Schotman moeilijker. Ik had

het gevoel dat het gaandeweg '16 begon te bijten. De productiecuts begonnen te bijten.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Het begon te bijten?

De heer **Van der Meijden**:

Het begon pijn te doen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Pijn te doen? Wat zat daarachter?

De heer **Van der Meijden**:

Niet meer dan ik u probeer te vertellen. Ik probeer in te vullen hoe de NAM zich voelde. Wat ik voelde in mijn interactie met de heer Schotman als mijn belangrijkste gesprekspartner bij de NAM, was dat hoe verder we kwamen ... Uiteindelijk zijn we in een paar jaar tijd van 52 naar 21 miljard productie gegaan. Dus die productie is steil naar beneden gegaan. Weliswaar in stappen, maar wel steil naar beneden. Hoe meer die productie naar beneden ging, hoe meer ik de indruk had dat dat pijn begon te doen. Dat vond ik wel begrijpelijk. Ik had ook het idee dat

Er is één gebeurtenis geweest. U vraagt het zich wellicht af. Wettelijk gezien moet NAM elk halfjaar die rapporten aanleveren. Een halfjaar bestaat uit zes maanden, dus na vier maanden kwam zo'n rapport en dan hadden wij twee maanden om die rapporten te bestuderen. Dan kwam er op een gegeven moment zo'n rapport binnen. Ik herinner me één voorval. De mensen uit mijn Groningenteam waren er als de kippen bij om dat rapport heel snel te lezen en te verwerken. Die hadden dus al heel veel interactie gehad met de werkvloer van de NAM. Ik herinner me nog dat ze op een gegeven moment tegen mij zeiden: Harry, er staan dingen in die wij niet met de werkvloer op deze manier besproken hebben. Ik zei: wat bedoel je daarmee? Ik kreeg de indruk uit het gesprek met mijn Groningenteam dat ze zeiden dat ze op werkvloerniveau meer begrip met elkaar hadden over de dingen die nodig waren om het veld onder controle te brengen, de risicosturing, het meet-en-regelprotocol. Maar dan kwam het formele rapport met de handtekening van meneer Schotman eronder naar mij en dan had het team, zoals ik u net zei, dat doorgelezen, en zeiden ze: dat is niet wat wij ons herinneren van wat we met de NAM-werkvloer besproken hebben. Of dat zo is, dat weet ik niet. Ik

kan dat niet verifiëren. Ik heb het niet aan de werkvloer van de NAM gevraagd.

Ik heb op een gegeven moment wel -- daarom noem ik u dit voorbeeld -- een stuk van dat rapport gelezen, waar de kritische punten waren. Het leek erop dat de Tipp-Exkwast gebruikt was.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Bij wat voor kritische punten zou die ingezet zijn?

De heer **Van der Meijden**:
Die kritische punten weet ik echt niet meer, maar er waren een aantal punten die er op de eerste pagina duidelijk niet meer waren. We hebben het over het rapport van de NAM, gericht aan Staatstoezicht voor ons ter controle en verificatie. Een paar pagina's verder stonden er in één keer wel stukken in die op de eerste pagina waren weggehaald. U moet begrijpen dat zo'n ding gewoon een samenvatting had. En dan stond het niet in de samenvatting, maar wel in het rapport. Daarom gebruik ik het woordje "Tipp-Exkwast". Het leek erop -- ik kan dat niet bewijzen, dus ik probeer dat ... Het zou zomaar kunnen zijn dat daar dus toch in het processen van dat rapport door de NAM-organisatie stukken uit zijn gehaald en dat dat niet zorgvuldig genoeg gebeurd is, zodat ik er -- het is vervelend -- achter kwam dat dat misschien niet helemaal klopte.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wat deed u met die signalen?

De heer **Van der Meijden**:
Daar heb ik Schotman over gebeld.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wat zei hij dan?

De heer **Van der Meijden**:
Nou, ja. Ik weet niet meer allemaal precies wat hij zei, maar ik confronteerde hem met die situatie. Ik zei: "Gerald, dit kan echt niet. Luister, jij presenteert mij een rapport. Dat is jouw verantwoordelijkheid. Jij bent directeur van de NAM. Jouw rapport is voor mij wat jullie produceren, maar dit is wat ik zie en dit is wat mijn mensen vertellen." Nou, dan kwam er een paar dagen naderhand een aangepast rapport.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Een aangepast rapport?

De heer **Van der Meijden**:

Wat al die aanpassingen waren, dat kan ik niet meer precies aangeven. Dat weet ik niet meer. Er vond dan dus een tweede loop plaats.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En dan stonden die punten die uit de samenvatting waren gehaald en die naar achterin het rapport waren verschoven weer in de samenvatting?

De heer **Van der Meijden**:

Ik begrijp dat u die vraag stelt. Dat is een verfijning die ik niet ... Ik kan u alleen maar zeggen: het rapport kwam binnen, ik had wat opmerkingen, ik had mijn interactie met Schotman en dan kwam zo'n rapport een paar dagen later weer terug.

Er is een ander ding dat ik wil vertellen. Al die rapporten waren in mijn herinneringen altijd in het Engels gesteld. Niet zo heel erg onlogisch, omdat Shell de steunpilaar was van de NAM. Heel begrijpelijk: de operator NAM werd wetenschappelijk ondersteund door Shell. Tot ik op een gegeven moment een rapport vond dat niet onbelangrijk was -- het zou zomaar kunnen zijn dat dat met het meet-en-regelprotocol te maken had, maar dat weet ik niet zeker -- dat in het Nederlands gesteld was. Dat mag een detail lijken, maar ik vond het buitengewoon merkwaardig dat in een sequentie van Engelstalige rapporten, waarvan ik de indruk had dat niet alleen de NAM naar die rapporten keek, er in één keer een Nederlandstalig rapport binnenkwam.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Waar ging dat rapport over?

De heer **Van der Meijden**:

Ik zei net al dat het volgens mij over het meet-en-regelprotocol ging, maar ik weet dat niet meer zeker. Dat hebben we dus moeten laten vertalen, omdat wij dat rapport wilden doorsturen naar ons netwerk. Ja, maar zo werkt het natuurlijk niet. Het zijn dus twee voorbeelden. U vroeg mij een paar stappen terug hoe nou die relatie met de NAM was en wanneer het, in mijn woorden, pijn ging doen, hoe zich dat ontwikkelde, wat ze vonden van die productiebeperkingen. Dat zijn dingen waarvan ik dacht: hé, dat is een organisatie die mogelijk onder druk staat.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Er zit dus heel veel kritiek van het SodM op dit winningsplan, op dit moment in de tijd. Toch adviseert het SodM de minister om in te stemmen met het winningsplan. Waarom?

De heer **Van der Meijden**:

In mijn herinnering zaten er twee aspecten aan het winningsplan. Het ene is dat wij het niet technical best vonden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Niet technical best?

De heer **Van der Meijden**:

Niet technical best. Ik meen dat het ook letterlijk zo in het advies staat.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waar richtte zich dat op?

De heer **Van der Meijden**:

Ja ... Het is heel terecht dat u dat vraagt, maar dat kan ik u niet zo beantwoorden. Technical best. Ik denk dat onze verwachtingen van het winningsplan van de NAM ook wel heel hoog waren, technisch gezien. Beschrijvingen, kleine onzorgvuldigheden die wij klaarblijkelijk -- dit was het advies van het team, het Groningenteam vond het niet technical best -- niet zodanig ernstig vonden dat op grond van niet technical best dat rapport niet met een positieve aantekening voor dat gedeelte naar de minister kon.

Het tweede aspect was dat van 33 miljard en 4.000 huizen versterken. Daarvan hebben wij dus gezegd: we gaan op 24 zitten. Daar hebben we het eerder over gehad. Dat was een andere discussie en dat viel samen, gedurende 2016, met onze verandering in filosofie wat betreft de advisering over hoe dat veld te opereren, te managen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dit zouden ook twee redenen kunnen zijn om de minister te adviseren om niet in te stemmen. Waarom adviseert het SodM de minister om wel in te stemmen met het winningsplan?

De heer **Van der Meijden**:

Wij adviseerden in te stemmen. De minister kan dat plan weigeren, maar hij kan het ook accepteren met belangrijke kanttekeningen van in dit geval

Staatstoezicht. Dat is wat hij gedaan heeft. Wij hebben dus gezegd, in mijn herinnering: het is niet technical best, maar dat is geen dusdanig zware aantekening dat je op die basis dan het rapport niet goed moet vinden. Het tweede is: dit is ons advies met betrekking tot de productie. En dat advies heeft hij overgenomen.

De voorzitter:

Helder. We zijn nu zeven kwartier bezig. We hebben nog vragen aan u, maar ik stel voor dat we even gaan pauzeren.

De vergadering wordt van 15.47 uur tot 16.01 uur geschorst.

De voorzitter:

We gaan weer verder en ik geef het woord aan mevrouw Tielen.

Mevrouw Tielen (VVD):

We gaan dan naar 2017. In april 2017 brengt Staatstoezicht op de Mijnen een nieuw advies uit over het winningsplan van 2017. Hierin adviseert het Staatstoezicht opnieuw het maximaal te winnen volume op 24 miljard kubieke meter te stellen. Indien signaalwaarden voor aardbevingen worden overschreden, zou dat volume met 10% gereduceerd moeten worden. Waarop was die 10% reductie gebaseerd?

De heer Van der Meijden:

Dat had geen diepe wetenschappelijke onderbouwing. Het advies van '17 dat in '16 al werd ingezet, dat risicogestuurd met een meet-en-regelprotocol, kreeg steeds meer vorm. We stapten dus af van die halfjaarplafonds. Dan was het letterlijk -- je meet per 24 uur, bij wijze van spreken: hoe gedraagt het veld zich? Daar heb je een aantal parameters voor. Ik meen dat dat er vijf waarden waren en vier signaalwaardes: rood, groen en geel weer. Daar stond heel nadrukkelijk in beschreven wat de NAM zou moeten doen als er bepaalde gebeurtenissen plaatsvonden. Wij vonden dat er als er dan iets aan de hand was, als het allemaal rood werd om het maar even heel gechargeerd te zeggen, meteen een significant stuk van de productie af moest. De productie stond op dat moment op 24 en 10% in die zin is arbitrair. Met andere woorden: als er wat zou gebeuren en de NAM moest dan beheersmaatregelen voorstellen, zou dat ultimo dus per keer met 10% naar beneden gaan. Ik kan het niet veel wetenschappelijker maken dan te stellen dat het significant moest zijn. Minder dan 10% vonden wij, het team, ik, wij samen, niet significant en boven de 10 kon ik niet rechtvaardigen. Dus 10

voelde oké. Het voelde ook oké, omdat er als het echt fout zou gaan binnen een paar dagen steeds 10% vanaf zou gaan. Dan zou het heel snel gaan. Dat is de achtergrond, niet meer en niet minder.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Minister Kamp besluit dan in mei 2017 om de productie voor het nieuwe gasjaar, dat in oktober 2017 in zou gaan, bij voorbaat te reduceren met 10%, terwijl op dat moment de signaalwaarden niet zijn overschreden, maar zich wel op een hoog niveau bevinden. Was Staatstoezicht ervan op de hoogte welk niveau van gaswinning minimaal nodig was voor de leveringszekerheid?

De heer **Van der Meijden**:

Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Nee. U zei dat straks al. Kreeg u weleens berichten uit het ministerie of van de oliemaatschappijen over de leveringszekerheid en de mate van reductie die wel of niet mogelijk was?

De heer **Van der Meijden**:

Nooit.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Nooit. In hoeverre was u dan verbaasd dat in 2017 die 10% reductie probleemloos mogelijk was?

De heer **Van der Meijden**:

Nou ja, het was verbazing op verbazing. Dat was de stapeling van twee, drie jaar IGM zijn. Ik vertelde voor de pauze al aan u dat ik de leveringszekerheid een zwarte doos vond. Ik zat met een dilemma dat ik het eigenlijk niet wilde weten, omdat dat invloed op mijn gedachtetreintje zou kunnen hebben. Als ik wist wat het zou moeten zijn minimaal, zou ik me daardoor kunnen laten leiden. Dat wilde ik niet. Ik wilde dat voorkomen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op welke manier had u zich daar dan door kunnen laten leiden?

De heer **Van der Meijden**:

Nou ja, ik noem maar een voorbeeld. Stel dat we op 27 miljard zitten. Als je weet dat 27 miljard het absolute minimum is in een warm jaar en wij vinden

eigenlijk dat het minder moet zijn dan 27 ... Dit is mentaal, gewoon een gedachte.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, dat was ook wat ik vroeg.

De heer **Van der Meijden**:

Dus dit is niet een verhaal van de werkelijkheid. Het heeft niet zo plaatsgevonden. Ik dacht dus, noem maar een voorbeeld, 27. Stel dat het zo zou zijn dat je in een warm jaar 27 nodig hebt en wij zouden ze 24 willen adviseren. Nou, dan zit daar dus een spanningsveld. Ik wilde voorkomen -- ik ben ook maar een mens en mijn team, dat zijn ook maar mensen -- dat wij ons onbewust zouden laten leiden door iets wat we zouden weten wat je niet zou moeten willen weten. Ik kan het niet anders uitleggen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Daarom zegt u: leveringszekerheid wilde ik eigenlijk niet weten, maar het was wel een black box en daardoor stapelde verbazing zich op verbazing.

De heer **Van der Meijden**:

Het chagrijn aan mijn kant zat 'm in het feit dat ik het niet begreep. Er was het chagrijn omdat ik vond dat het elke keer wel ogenschijnlijk heel gemakkelijk naar beneden ging in tandem met onze adviezen. Dat heb je de eerste keer niet door, maar de tweede keer begint het op te vallen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En wat maakt dan dat u verbaasd bent dat het makkelijk ging?

De heer **Van der Meijden**:

Nou, heel simpel. De minister nam ons advies over en leveringszekerheid was geen issue. Het chagrijn zat 'm in het feit dat a ... Ik zit zo in elkaar dat als ik iets niet goed begrijp ... Ook al wil ik het niet weten eigenlijk, wil ik het wel begrijpen. Want ik wil weten wat de gevoeligheden zijn rondom de totstandkoming van iets wat heel belangrijk kan zijn, zo'n getal, zo'n leveringszekerheidsgetal. En waarom begon dat nou op een gegeven moment belangrijker te worden? Nou, rondom die fluctuaties natuurlijk. Dan kom ik terug op de vraag die u mij terecht voor de pauze stelde. Ja, als wij hier te makkelijk in zijn ... Want waar zit het niveau dan, van die absolute minimale leveringszekerheid? Nou, ik vertelde u van onze sessies met de minister. Daar zat dan meestal wel iemand bij uit de organisatie van ik denk

Mark Dierikx en die deed dan een korte presentatie over graaddagen en nog wat van die dingen. En voor zover ik dat begreep, dacht ik: ja, mwa. Ik kon er de vinger niet achter krijgen en dat heb ik in drie jaar niet gekregen.

De meeste irritatie ontstond bij het winningsplan van 2016, denk ik. Ik denk dat daar een paragraaf in staat dat wij de NAM aanmoedigen -- en niet alleen de NAM, maar de facto eigenlijk ook het ministerie en GTS -- om eens te gaan kijken. We hebben leveringszekerheid. Ik ben geen ingenieur, maar ik ben wel bekend met de ingenieursbandbreedte. In ons land willen we, en ingenieurs met name, altijd alles zo goed mogelijk geregeld hebben. Dus alles is gold standard. Dus als u 's ochtends de douchekraan opendraait, moet er meteen heet water zijn. Dan moet u niet een halfuur hoeven te wachten omdat dan pas de gaswinning opstart. Wat ik daar een beetje gechargeerd mee wil zeggen, is dat ik een gevoel wilde krijgen of er laaghangend fruit was bij de operatie van het Groningenveld.

"Waakvlammetjes" noem ik dat maar even, een grote of een kleine waakvlam. Hebben wij die dingen zo gold standard ingericht omdat we dat nou eenmaal zo gewend zijn, omdat er geen ijsbloemen meer op de ruiten mogen komen, omdat het altijd en onder alle omstandigheden gewoon geleverd moet kunnen worden en zit daar ruimte in om wellicht nog een klein beetje naar beneden te gaan? Zo fijn ging ons advies.

Kijk, een toezichthouder opereert niet. Wij kunnen niet op de stoel van de NAM of op de stoel van GTS gaan zitten, maar dit was wel een stuk waarvan ik dacht: hier moeten partijen, dus ook Economische Zaken, de NAM en GTS, iets mee doen. Als u mij vraagt "heb jij daar dan iets mee gedaan?", is het antwoord nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt: leveringszekerheid, ik wist het niet en ik wilde het eigenlijk ook niet weten omdat het onbewust onze adviezen als Staatstoezicht zou kunnen beïnvloeden, maar tegelijkertijd zou ik het wel hebben willen begrijpen om te kijken waar ons advies zit, zeker ook omdat het gaat om zowel volume als de fluctuaties en de vlakke winning; waar zit dan de ruimte? U zegt ook: ik ben verbaasd en ik ben er eigenlijk nog steeds niet achter hoe nou die leveringszekerheid was opgebouwd.

De heer **Van der Meijden**:

Dat is juist.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dank u wel.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Als inspecteur-generaal moest u toezien op een veilige en doelmatige gaswinning. Wat was een veilige winning?

De heer **Van der Meijden**:

Dat is een goede vraag. Ik denk dat je in algemene zin kijkt naar schade en veiligheid, veiligheid van mensen en schade. Ik denk dat wij met z'n allen in Nederland in de olie- en gasector, toezichthouders als de onze, in de afgelopen tientallen jaren eerst vooral hebben gekeken naar arbowetgeving, veilige operaties, veilige steigers, veilige platformen; veilig dit, veilig dat. Dan komt op een gegeven moment de bodemdaling. Dat is nog niet onmiddellijk zichtbaar als een veiligheidsprobleem. Althans, niet in detail. Op hoofdlijnen misschien wel. Dan vinden op een gegeven moment de bevingen plaats en zie je de definitie -- dit is voor mijn tijd -- en ook het besef, het concept van veiligheid: waar gaat dit eigenlijk over? Dan zie je dat we, denk ik, enige tijd, bewust of onbewust, uitgaan van een stukje schade dat herstelbaar is. Nogmaals, dit is voor mijn tijd, dus ik bedenk het bij wijze van spreken hier.

Bijvoorbeeld een gevoel van onveiligheid of een gevoel van veiligheid, zoals we in de afgelopen jaren denk ik volkomen terecht in Groningen hebben zien ontstaan in de samenleving, was niet iets wat in mijn tijd al met stip bovenaan stond. Wij waren gedreven ... Nadat we erachter kwamen dat we de veiligheidsnormen van meneer Meijdam niet konden correleren, niet konden matchen, was onze insteek wat we met dat meet-en-regelprotocol wilden bereiken. Als we dan niet weten wanneer we aan de veiligheidsnorm voldoen, laten we er dan voor zorgen dat we zo weinig mogelijk bevingen krijgen en de kans op grote bevingen zo klein mogelijk is. Dat is wat ons al die tijd gedreven heeft.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat waren dan de mogelijkheden om in te grijpen op het moment dat het zou gaan om een onveilige winning?

De heer **Van der Meijden**:

Nou, beperkt. Ik denk dat het meet--en-regelprotocol -- daarom was ik daar zo'n enorme voorstander van -- met die 10% heel concreet was, maar dan

moest alsnog de minister daarover beslissen. Want de inspecteur-generaal -- dat heeft u denk ik in vorige verhoren ook gehoord -- heeft niet het mandaat om het Groningenveld te sluiten. We hadden wel het mandaat bij kleinere velden. Daar hadden en hebben we dat mandaat, denk ik, maar rondom het Groningenveld niet. Ik vond dus het aardige van dat weggaan van die plafondproductie per halfjaar of per jaar naar een meet-en-regelprotocol waarmee je onmiddellijk kon ingrijpen, dat het veel dwingender was. In die zin vond ik dat een positieve ontwikkeling. Wat ik ... Pardon.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wilt u hier nog iets over aangeven?

De heer **Van der Meijden**:

Nou, iets waar we het nog niet over gehad hebben. Misschien komt u daar later nog op terug. Ik zei u eerder in dit verhoor dat SodM -- Jan de Jong is daarmee begonnen -- een benadering had van: pak het aan bij de bron, reduceer de productie en versterk. Als ik nou terugkijk op die drie, drieënhalf jaar, hebben we wel steeds die adviezen gegeven van reduceren en versterken, maar heb ik het versterken niet opgevolgd. Dan heb ik het dus over de impact die mijnbouw heeft. Of dat nou Groningen is, de zoutwinning in Twente of de kolenwinning, de na-ijleffecten van de kolenwinning in Limburg, wij zijn daar onvoldoende op ingericht. Mijn organisatie was daar niet goed op ingericht. Ik durf te stellen dat we daar in Nederland niet op ingericht zijn. En dat is een stukje schade en veiligheid -- daarom noem ik u dat -- dat over de bovengrond gaat, waar de samenleving last van heeft.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Daar wil ik op doorvragen. Sinds 2015 kennen we daar een norm voor, de Meijdamnorm. Die stelt dat iedere persoon per jaar maximaal een kans van 1 op 100.000 mag hebben om bij een aardbeving te overlijden door het instorten van een gebouw of bijvoorbeeld het vallen van een schoorsteen. Wat was uw rol bij de totstandkoming van deze norm?

De heer **Van der Meijden**:

We hebben hard om de noodzaak van normen geroepen. We hebben zijdelings meegedaan. Ik meen dat Annemarie Muntendam betrokken is geweest, maar in mijn herinnering niet actief binnen dat team van de heer Meijdam. Er was ook in eerste instantie behoorlijk wat wrijving tussen de heer Meijdam en mijzelf. Dat ging over de samenstelling van de commissie. Daar zaten onder andere professor Helsloot in en het KNMI.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Wat vond u van de samenstelling van de commissie?

De heer **Van der Meijden**:
Daar had ik dus moeite mee.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Waarom?

De heer **Van der Meijden**:
Ik vond dat onze relatie met het KNMI stroef was, omdat wij vonden dat het KNMI zich vooral terugkijkend opstelde. De interactie van het KNMI met ons, met SodM, als een partner om mee te denken in de voorspellende waarde van modellen ... Ik leg het een beetje moeilijk uit, denk ik. Het KNMI constateert bij wijze van spreken: er is een beving geweest; ja, er is een beving geweest, dat schrijven we op; dat is een feit, er is een beving geweest. Wij probeerden om die beving in een model te stoppen -- dat was dan het NAM-model -- en te kijken of we daar iets mee konden, naar voren kijkend, hoe moeilijk dat ook was. En wij vonden dat het KNMI een beetje uit principe in die groef bleef hangen. Hier heb je dus een club met wie wij best wel een lastige relatie hadden. Wie zit er bij de heer Meijdam in de commissie? Professor Helsloot. Ik heb de man zelf nooit ontmoet, dus ik heb er eigenlijk geen mening over, maar ik als ik het goed begreep, had mijn team een mening over meneer Helsloot die niet altijd heel complimenteus was, in de zin dat hij op een manier met risico's omging waar wij wel een beetje anders naar keken.

We zitten dus met Meijdam. Dan hebben we daar Helsloot zitten waar wij niet helemaal happy mee zijn. Dan zit daar het KNMI waar we niet helemaal happy mee zijn. En wij doen aan de zijkant mee. Dan komt het eerste advies van Meijdam ...

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
"Aan de zijkant mee"?

De heer **Van der Meijden**:
Nou ja, we werden wel ... Ik weet dat niet precies, maar ik meen me te herinneren dat Annemarie weleens werd geconsulteerd. Als ik het mij goed herinner, was Annemarie degene die zich binnen het Groningenteam vooral bezighield met het groepsrisico, met het individuele risico, met het

maatschappelijk risico dat uiteindelijk uit de Meijdamdeliberaties komt. Dus Annemarie werd daar wel in geconsulteerd, maar volgens mij was dat niet een volwaardige participatie van Staatstoezicht in de commissie-Meijdam.

Die irritatie wordt verder versterkt als Meijdam met zijn eerste advies komt. Dat is ergens midden 2015, als ik het goed heb. De animositeit ontstaat omdat de commissie-Meijdam stelt: wij werken met de feiten. Daar werd dus gesuggereerd -- dat maakte mij duivels, dat kan ik u wel vertellen -- dat wij níét de feiten gebruikten. Alleen onze feiten, de bevingen, gingen dus in modellen en wij probeerden met gebruik van die modellen, ook al waren ze niet 100%, tóch iets te doen. Dus de suggestie "wij hebben de wijsheid in pacht" -- dat is in mijn woorden, dat is de indruk die ik had -- maakte mij des duivels. Uiteindelijk is er in het tweede, het finale rapport van Meijdam aan het eind van 2015 als de normen komen, in ieder geval een landing in consultatie met Annemarie, als ik mij goed herinner, op wat "het maatschappelijk risico" heette. Dat was het groepsgebonden risico dat een maatschappelijk risico wordt. Ik kan voor u de details daarvan absoluut niet invullen, want dat gaat mij ver boven de pet, maar het ging over risicobepalingen en dat soort dingen meer.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Als ik u goed beluister, vond u dat niet de juiste expertise aanwezig was in die commissie om tot zo'n veiligheidsnorm te komen. Of begrijp ik u dan niet goed?

De heer **Van der Meijden**:

Wij hadden twijfels over de samenstelling van de commissie. Ik heb u mijn commentaar gegeven over de heer Helsloot, voor zover ik dat kan, en over het KNMI. En onze twijfels werden ernstig gevoed door de conclusies van het eerste rapport, die mij des duivels maakten.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoeveel zware aardbevingen en schades waren er volgens die veiligheidsnorm toegestaan?

De heer **Van der Meijden**:

Dat weet ik niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

In hoeverre was u als toezichthouder in staat om te toetsen of de gaswinning uit het Groningenveld aan deze norm voldeed?

De heer **Van der Meijden**:

Niet. Dat is ook de conclusie in ons advies van 2017, waarin ik, meen ik, aangeef -- ik in mijn rol als IGM -- dat wij niet in staat zijn gebleken om een dusdanige verfijning aan te brengen in onze adviezen dat we in staat zijn om productie te matchen met een verwacht aardbevingspatroon, en derhalve te kunnen bepalen of die voldoet aan de Meijdamnormen. Op een andere manier gezegd, wij vragen -- ik meen dat wij dat al in mei 2015 aan de NAM vragen: probeer een omslagpunt te berekenen van de productie in combinatie met versterking waarbij het veld veilig geopereerd kan worden. Dat is heel makkelijk gezegd, maar in de praktijk was dat niet of nauwelijks te bepalen, vonden wij toen. Dus hier zit iemand die hard geroepen heeft om normen, maar tegelijkertijd ook in '17 heeft toegegeven dat wij niet in staat zijn om die normen te matchen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Naar aanleiding van een conceptgaswinningsbesluit van Economische Zaken schrijft u in juni 2015 een e-mail aan een topambtenaar van het ministerie. Daarin schrijft u dat u zich gekrenkt voelt door de commissie-Meijdam.

De heer **Van der Meijden**:

Ja.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waarom schreef u dat?

De heer **Van der Meijden**:

Ik denk om de reden die ik u net heb proberen te geven. Ik was gekrenkt door de samenstelling van de commissie. Ik was gekrenkt door de nogal aparte formulering van "wij gaan over de feiten", alsof wij niet over de feiten gingen. Ik vond dat Staatstoezicht ... Zo heb ik dat gevoeld, dan kunt u zeggen dat dat een emotionele reactie is, maar ik voelde mij aan de kant geschoven, niet serieus genomen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat heeft u gedaan met uw kritiek op de commissie en ook op de Meijdamnorm zelf?

De heer **Van der Meijden**:

Ik heb overleg gevoerd met de minister daarover, dat ik de insteek van de commissie-Meijdam een lastige insteek vond.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft dat bij de minister aangegeven?

De heer **Van der Meijden**:

Dat heb ik bij de minister aangekaart, ja.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En wat was de reactie van de minister?

De heer **Van der Meijden**:

Ik denk dat ik het beste kan zeggen dat uiteindelijk het tweede rapport van Meijdam voor ons een prima rapport was, waar wij uitstekend mee konden leven. Er was dus een boel gebeurd in die tijd. Ik ben kritisch geweest op de heer Meijdam. Ik heb hem dat ook in niet onduidelijke termen, denk ik, laten weten. Ik heb dat aan het ministerie laten weten; u citeerde dat net. En ik heb dat zeker besproken met de heer Kamp, de minister, ik meen in de coulissen van een trip naar Groningen. Het was zo dat als een advies was uitgebracht en de minister een besluit had genomen over de productie, hij naar Groningen ging om dat besluit kenbaar te maken aan de bestuurder in Groningen. Wij zijn daar, denk ik, in de meest gevallen uitgenodigd om een toelichting te geven op ons advies aan de bestuurders. Dus een rechtstreekse communicatie.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Is het nu ook zo, als ik u goed beluister ...

De heer **Van der Meijden**:

Sorry, dat was ook een presentatie in Groningen waar ik meen de heer Meijdam met zijn normenpresentatie kwam.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Is het nu zo, beluisteren we u goed, dat de samenstelling van de commissie ertoe heeft geleid dat er een te soepele norm is gekomen?

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Nee, dat mag u niet constateren. Als ik de indruk geef dat dat is wat ik bedoel, dan is dat niet juist. Nee, ik heb geen commentaar op de

uiteindelijke Meijdamnorm zoals die aan het eind van 2015 gekomen is. Maar in een eerdere vraag aan mij citeerde u een mail van een van de ambtenaren van een ministerie, ik neem aan EZ, dat ik gekrenkt was. En ik heb u proberen uit te leggen waarom ik gekrenkt was. Ik was gekrenkt omdat ik vond dat mijn organisatie niet serieus genomen werd en dat mijn mensen niet serieus genomen werden. En daar ga ik pal voor staan. Uiteindelijk is het goed gekomen, maar niet alles komt goed door heel vriendelijk te blijven, kan ik u verzekeren. Dat is wat ik ervaren heb in de afgelopen jaren, in díé jaren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Maar toch. U had kritiek op de samenstelling, maar u gaf aan dat u uiteindelijk wel tevreden was met de norm die er later kwam.

De heer **Van der Meijden**:

Jawel. Zeker. Dat is de norm van 1 op 100.000, met daarbij de nuancering, als ik het mij goed herinner, dat als de gebouwen, de infrastructuren die voldeden aan 10^{-4} , binnen afzienbare tijd opgewaardeerd konden worden naar 10^{-5} , het oké was. Met dat soort dingen kon ik wel leven. Maar dat was wel na een ... Kijk, uw citaat dateert van ergens midden 2015, als ik het mij goed herinner. Dat is in de periode dat Meijdam begint, dat ik dus kritiek heb op de samenstelling, dat ik kritiek heb op zijn eerste presentatie, die toen ook in Groningen gegeven werd en waar ik bij was. In de aanloop naar die presentatie heb ik dus aangegeven: luister, de manier waarop je het nu formuleert, waarbij je zou kunnen suggereren dat wij niet over feiten gaan en ons alleen maar bezighouden met een soort "cloud cuckoo land"-modellen, daar teken ik bezwaar tegen aan. Dat is ook de reden van de toonzetting van mijn mail naar Economische Zaken.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Helder.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei net dat het gevoel van onveiligheid in de tijd dat u inspecteur-generaal was, nog niet echt een rol speelde in het werk en in de adviezen. In hoeverre had u zelf contact met mensen in de regio over veiligheid en het gevoel van veiligheid?

De heer **Van der Meijden**:

Terugkijkend te weinig, denk ik. Ik ben vrij snel op bezoek gegaan bij de

burgemeester van Loppersum, Albert Rodenboog. Dat was een heel plezierig gesprek. Zoals ik eerder aangaf, gingen wij regelmatig naar Groningen om een presentatie aan de bestuurders te geven. We zijn daar nog wel een of twee keer geweest voor informatieavonden, dat wel. Ik heb ook op een gegeven moment vanuit het gemeentehuis in Loppersum een interview gegeven aan het Dagblad van het Noorden, omdat ik dat vond passen bij het naar "buiten treden van". Dat hebben we allemaal wel moeten leren; dat heb ik moeten leren, want ik erfde een organisatie die dat naar buiten treden met interviews et cetera niet van nature had, als ik dat zo mag formuleren. We hadden ook geen eigen woordvoering. Dus werkenderwijs. Maar als u mij nu vraagt "bent u de boer opgegaan", om het zo te formuleren, en "bent u bij burgers in Groningen gaan luisteren wat er speelde", is het antwoord nee. Had ik dat moeten doen? Ja. Waarom heb ik dat niet gedaan? Daar is natuurlijk nooit een goede reden voor, maar de enige reden die ik kan bedenken, is dat ik 24 uur per dag, 7 dagen in de week werkte. Ik had mijn opdracht om SodM toekomstbestendig te maken, en ik heb u eerder aangegeven dat dat bijna een brug te ver was. Ik had het Groningendossier. Mijn team was overbelast, maar ik ook. Dus het ging allemaal net; het paste allemaal net. Is dat goed genoeg? Nee, dat is niet goed genoeg. Maar het was de waarheid zoals ik die op dat moment gepercipieerd heb.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. De NAM is in uw periode verantwoordelijk voor het inschatten van de risico's op aardbevingen door gaswinning. Zij gebruiken daarvoor de Hazard and Risk Analysis, de zogenoemde HRA. Maar bij elk model dat je maakt -- en de HRA is ook een model -- moet je keuzes maken over welke waarden gebruikt worden voor variabelen. Wat voor rol speelden die risicomodellen bij het inschatten van de risico's van gaswinning bij het Staatstoezicht?

De heer **Van der Meijden**:

Ik kan daar alleen in hoofdlijnen op antwoorden, want het is niet mijn vak. Ik weet dat ons Groningenteam heel actief bezig was met die NAM-modellen, in de zin dat er interactie was met de NAM omdat de NAM die modellen gebruikte. Wat ik u eerder zei: wij vonden die modellen zeer sophisticated maar niet goed genoeg. Dat kan, hè.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Waar zat dat "niet goed genoeg" dan in?

De heer **Van der Meijden**:

In de verfijning. Kijk, als je een ... Hoe kan ik dit het beste uitleggen? Neem fluctuaties. Als je fluctuaties niet in een model kunt stoppen, dan heeft het model een beperkte waarde indien je fluctuaties wil modelleren, want dat kan dan niet. Een ander voorbeeld. In het begin, als ik het goed begrijp, als er productie-ingrepen waren, kon dat blijkbaar heel moeilijk gemodelleerd worden. Je wil -- dan kom ik weer bij dat meet-en-regelprotocol -- dus eigenlijk een model dat gelinkt is aan zo'n meet-en-regelprotocol. Dus dat je zegt: als ik nou 5 miljard kuub minder produceer en ik produceer vlak, met alle parameters die daarbij horen, een spreadsheet vol met gegevens, en ik stop dat in het model, dan komt dat model met een uitkomst en die uitkomst laat een risicoplaatje zien. Dat is de gewenste uitkomst. Mijn opmerking in 2017 dat het een wetenschappelijke doorbraak nodig heeft om die verfijning aan te brengen, dat je dus zó verfijnd kunt voorspellen dat je kunt vertellen of je voldoet aan de Meijdamnorm: die was er niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat zegt dat over de aannames en variabelen?

De heer **Van der Meijden**:

Tja, die aannames hadden bandbreedtes en die bandbreedtes waren heel breed. Dan krijg je een model waarin alles past. En zo'n model zegt dan: wat je ook doet, het helpt toch niet. Als ik mij goed herinner, speelde dat in de begintijd van mij als IGM. Volgens mij is het model wel steeds beter geworden. Er is op een gegeven moment ook een discussie geweest, en de NAM was bereid om daaraan mee te werken, om dat hele NAM-model op te pakken en bij iemand anders, bij TNO of weet ik veel welk instituut dan ook, te plaatsen en daarmee aan de slag te gaan, om daarmee een tweesnijdend zwaard te creëren. Enerzijds haal je het bij de NAM weg en beleg je het bij een onafhankelijke kennisinstelling. Anderzijds laat je er eens andere mensen naar kijken, die dat misschien nog beter kunnen.

Nou, vanmiddag ben ik kritisch geweest op de NAM en indirect dus op Shell en Esso. Maar wat daar aanwezig is aan wetenschappelijke kennis en macht om dat soort dingen te maken, is ook niet iets wat je zomaar even nabouwt. Dat geef ik hier heel graag toe. En die wereld van experts was zo klein -- dat hebben we gemerkt bij het opzetten van het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw -- dat ik weleens schertsend heb gezegd: 75% van alle mannen en vrouwen in de wereld die iets van aardbevingen af weten, is gemobiliseerd

door de NAM en 25% hebben wij. Dan heb je het over een handjevol mensen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Over het kennisprogramma en de onderzoeken kom ik straks nog bij u terug. U zegt dat de modellen verfijnder zijn geworden. In hoeverre was het nou mogelijk om met de modellen van de NAM te voorspellen waar, hoeveel, hoe zwaar aardbevingen op het Groningenveld ...

De heer **Van der Meijden**:

Niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Helemaal niet.

De heer **Van der Meijden**:

Niet. Niet in de verfijning die de samenleving en eigenlijk ook wel de minister vroeg.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt "de samenleving en de minister". En Staatstoezicht?

De heer **Van der Meijden**:

Voor ons was het evident dat het niet goed was. In feite geven wij, mijn woorden in het advies van midden '17, toe: "Ik weet niet wanneer het veilig is. We hebben wel normen, maar we kunnen ze niet matchen."

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Daar wil ik inderdaad met u naartoe. U geeft een interview in Het Financieele Dagblad in 2017. Daarin zegt u inderdaad -- ik citeer -- dat u niet langer de indruk wil geven dat we kunnen toetsen wat veilig is. "Daar is een wetenschappelijke doorbraak voor nodig die ik voorlopig niet zie." Dat noemde u net ook al.

De heer **Van der Meijden**:

Dit was getriggerd -- sorry dat ik u onderbreek -- door het OVV-rapport onder andere. Dat zei: je moet eerlijk communiceren. Dit was mijn poging om eerlijk te communiceren: we weten het niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U noemde het al een beetje. Welke specifieke wetenschappelijke kennis was nou niet aanwezig, die nodig was om die toetsing wel te kunnen doen?

De heer **Van der Meijden**:

Voor het Groningendossier bedoelt u?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, voor het kunnen voorspellen hoe veilig of onveilig de gaswinning was.

De heer **Van der Meijden**:

Ik begrijp dat u die vraag stelt, maar ik kan daar geen volledig antwoord op geven. Ik ging en ik ga ervan uit dat ... De Annemaries van deze wereld en de Hans de Waals van deze wereld hadden connecties met het hoofd van de seismische dienst in Zwitserland, professor Wiemer volgens mij, in Zürich, met een vergelijkbare positie in de US, in de Verenigde Staten, en met professor Iervolino uit Napels. Ik noem die maar even. Dat waren -- dat zijn niet mijn woorden -- in de wereld van toen de absolute experts op dat gebied. Wij hadden ook experts, maar het wereldje was klein. Blijkbaar waren we dus -- de NAM met haar kennis, wij met onze kennis en de instituten daarbuiten -- onvoldoende in staat om in die verfijning te voldoen aan de verlangens van de samenleving die zegt: kan je ons vertellen wanneer het veilig is?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe belangrijk was dan die causale relatie tussen aan de ene kant de voorspellingen van het model en aan de andere kant de winning in de adviezen die SodM gaf?

De heer **Van der Meijden**:

Die NAM-modellen zijn met name in, ik denk, '15 en '16 in de aanloop naar dat winningsplanadvies gebruikt om risicokaarten te maken, seismische risico- en seismische dreigingskaarten. Dat was de output van de modellen. Hoe verfijnder die modellen zijn, hoe beter en hoe nauwkeuriger die kaarten zijn. Op basis van die kaarten kon de NCG, was de bedoeling, zijn versterkingsprogramma uitvoeren, maar de aard van verfijning die nodig was om dat te doen, was misschien wel een brug te ver.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe belangrijk was het dan voor NAM om aantoonbaar die causale relatie te leggen in het SodM-advies?

De heer **Van der Meijden**:

Er was wel een causale relatie tussen ... Ik denk dat ik u niet helemaal begrijp.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre moest u bewijzen dat uw SodM-advies klopte dat het NAM het accepteerde?

De heer **Van der Meijden**:

O. Wat ik geprobeerd heb te zeggen, is dat mijn insteek als toezichthouder was: alles wat ik zeg, alles wat wij zeggen als organisatie, dient zo goed mogelijk wetenschappelijk onderbouwd te zijn. Daar heeft de samenleving recht op, want wij hebben een set van wetten en regels en daar zijn normen op gebaseerd. Dus daar wil je aan toezichthouder aan meten. Als je dat niet hebt -- dat heb ik ook gezegd, ook publiekelijk en in de krant -- ontslaat dat een ig niet van wikkend en wegend toch een advies geven, met alle onzekerheden. Uw vraag was in welke zin wij last hadden, als ik het zo mag formuleren, van die onzekerheden. Die onzekerheden waren in de eerste plaats lastig voor ons om dus een zo goed mogelijk advies te formuleren, want wij moesten die onzekerheden wikkend en wegend. Wikkend en wegend klinkt heel makkelijk, maar dat is niet makkelijk. Wikkend en wegend moet je kijken: wat weet ik wel en wat weet ik niet en hoe weeg je dat dan? U had eerder aan mij de vraag: heb je nou fluctuaties meer gewogen dan het productieplafond en dat soort dingen? Dat is allemaal niet zo heel eenvoudig. Dus daar speelt het een rol.

Waar het ook een rol speelde, is in de interactie van mij met Dierikx en met de NAM. Eerst maar even Dierikx. Ik heb u eerder gezegd -- daar neem ik geen woord van terug, uiteraard -- dat alle adviezen, met uitzondering van het rode potlood van de minister rondom het Eemskanaal, van het Groningenteam, van mij, van ons team, van onze organisatie, door de minister zijn overgenomen. In de aanloop tot zo'n advies had ik natuurlijk weleens gesprekken met dg Dierikx.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Waar gingen die gesprekken over dan?

De heer **Van der Meijden**:

Die gingen over van alles. Laat ik even dit specifiek ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat is de reden dat u het nu noemt?

De heer **Van der Meijden**:

O. Ja, ja. Dat heeft natuurlijk verschillende redenen. Die houd ik even uit elkaar, als u dat goed vindt. De reden dat ik het nu noem, is dat ik bij hem was om over het KNMI te praten, over de commissie-Meijdam, over normen en over productie. Het was Mark die in eerste instantie zei -- helemaal aan het begin van ons verhoor heb ik u dat verteld ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Meneer Dierikx.

De heer **Van der Meijden**:

"Who the hell is SodM? Klein groepje, niemand is het met jullie eens." "Ja, Mark, maar dan ga je niet achter mijn rug om verifiëren. Dat doe je niet. En als jij vindt dat het te klein is, had je er eerder wat aan moeten doen." Nou, die taak kreeg ik in mijn schoot gespeeld met mijn opdracht SodM toekomstbestendig te maken. De hele SodM-organisatie, maar ook dat Groningenteam moest ontlast worden, in de zin dat het veel was, erg veel. In die gesprekken met Mark Dierikx kwamen natuurlijk die dingen ter sprake. "Je hebt bij wijze van spreken geen been op te staan, want het is niet wetenschappelijk bewezen" en "we kunnen wel die productie dichtdraaien, maar de NAM zegt dat het een vertraagde film is en dat die bevingen dus allemaal terugkomen". Ik kon dat niet allemaal keihard weerleggen, maar ik had wel mijn team achter me dat zei: en zo moeten we het doen. Want wikkend en wegend vonden wij dat wij die kant uit moesten gaan. Dierikx speelde daar een tegenspel in.

Bij de NAM, in mijn herinnering, speelde dat natuurlijk ook. Ik vond mezelf wel kwetsbaar. Kijk, we hebben het nu over de samenleving gehad, de samenleving heeft veiligheidsnormen nodig, maar ik vond dat ook de sector ... Ik zat daar voor de samenleving, maar ik zat daar ook voor de sector. In dit land hebben wij wetten en regels. Dat betekent dat in dit geval de olie- en gasector zich aan wetten en regels moet houden. Die moeten duidelijk zijn. Die organisaties, die bedrijven, moeten ook weten waar ze aan toe zijn. Dat heeft overigens geen rol gespeeld in mijn adviezen. Laat ik daar heel

helder in zijn. Ik vond wel dat de NAM had recht had om te weten waar ze aan toe waren, maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt dat u vanuit Economische Zaken tegenspel ervoer als het gaat om de modellen en wetenschappelijke ...

De heer **Van der Meijden**:

Het heeft uiteindelijk geen effect gehad, maar het was wel lastig.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. Ik denk dat het goed is dat u dat toevoegt. En over NAM zegt u: ik voelde me verantwoordelijk om wel duidelijkheid te geven. Wat betekende dat dan in uw relatie met de NAM als het gaat om de modellen onder de adviezen?

De heer **Van der Meijden**:

O, niets. Helemaal niets. Ik heb altijd gezegd -- dan kom ik terug op dat wikkend en wegend: ik zal wikkend en wegend toch een besluit moeten nemen -- want dat is waarom ik daar zit in die functie -- ook al is het niet wetenschappelijk onderbouwd en ook al kan ik het niet matchen aan veiligheidsnormen. Ik zeg niet hier dat de NAM tegen mij heeft gezegd: ja, maar wij denken dat we aan de veiligheidsnormen voldoen. Wij hebben in ons advies gezegd: en wij denken dat het niet zo is. Daar bleef het dan bij, want dat zijn onze adviezen geworden en die zijn overgenomen.

Maar om een korte toelichting te geven op die spagaat, de handhaafspagaat: bij het ministerie van Economische Zaken waren in mijn optiek ontoelaatbare achterstanden bij de goedkeuring van winningsplannen. Niet dat ding van de NAM, maar wel van allerlei andere organisaties, bedrijven, die in de olie- en gasector bezig waren. Waarom was dat nou lastig? Ik vond dat ik als toezichthouder een helder mandaat had, maar als ik in de praktijk te maken heb met allerlei achterstanden en die bedrijven bij mij aan de deur kloppen van "ja, maar hoe zit dat eigenlijk?", dan moeten die achterstanden weggewerkt worden. Ik vond dat EZ een ontoelaatbare spagaat voor mij creëerde door die achterstanden te hebben en ik vond dat de sector recht had op duidelijkheid, helemaal toen in 2016 de nieuwe Mijnbouwwet van kracht werd waarbij decentrale consultatie van kracht wordt en burgers dus een grotere say hebben in het toekennen van vergunningen. Dat is allemaal prachtig. Ik vond dat prima. Natuurlijk vind ik dat prima, maar ik voelde me met de handen op de rug.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
U voelde zich met de handen op de rug.

De heer **Van der Meijden**:
Vanwege die achterstanden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
En het tegenspel.

De heer **Van der Meijden**:
Ik heb dus bij EZ heel regelmatig aangekaart dat zij snel moesten versterken. Ook zij moesten versterken in de zin -- sorry, voordat er verwarring komt met de versterking in Groningen -- van reorganiseren, extra mensen. Er was maar één geoloog in die hele organisatie die iets van die onderwereld afwist, die ondergrond.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Helder.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
In februari 2015 concludeert de Onderzoeksraad voor Veiligheid dat het Staatstoezicht op de Mijnen lange tijd geen onafhankelijke, kritische waakhond is geweest. Ze doen dan de aanbeveling dat de onafhankelijkheid van het Staatstoezicht ten opzichte van het ministerie van Economische Zaken en de sector versterkt moet worden. Wat vond u van die aanbeveling?

De heer **Van der Meijden**:
Ik zat er nog niet zo lang. Ik gebruikte voor de pauze het woord "intuïtief". Ik had mijn eerste ronde gemaakt door Staatstoezicht. Ik had mijn eerste schermutseling, als ik dat zo mag formuleren, met de heer Dierikx gehad. Ik was al tot de conclusie gekomen dat ik geen woordvoering had, dat ik geen actieve website had, dat ik voor woordvoering leentjebuurt moest spelen bij EZ en dat wij voor EZ soms naar het Noorden gingen om daar verhaaltjes te houden over het beleid. Er was een totale vermenging van rollen. Dat komt ongeveer allemaal in die tijd samen. Ik heb het OVV-rapport in mijn functie omarmd, omdat ik het vond passen in mijn opdracht om SodM toekomstbestendig te maken. Ik had geen transparant budget. Ik had onvoldoende helderheid op de sturing van ons onderzoek. Dat speelde allemaal een rol. Dus toen de OVV met zijn rapport kwam, vond ik twee dingen. In de eerste plaats -- dat heb ik eerder gezegd, dat meen ik en dat

herhaal ik hier nog een keer -- een ongelofelijke natte dweil voor Jan de Jong en voor zijn team. Ik ga niet herhalen waarom ik dat vind, maar dat was een natte dweil. Op de inhoud begreep ik wel waarom ze dat zeiden, maar dat maakt het niet minder pijnlijk. Het tweede. Er werd een aantal zaken benoemd, zoals het beleggen van onafhankelijk onderzoek, woordvoering, ouwe-jongens-krentenbrood. Dat hele verhaal kwam mij als geroepen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft er net al iets over gezegd. Ik kom even terug op iets wat u eerder in het verhoor zei. Wat viel u nou het meest op als buitenstaander, om het even zo te betitelen, aan de relatie tussen het Staatstoezicht op de Mijnen en het ministerie van Economische Zaken? Aan het begin van het verhoor gaf u de typering "stiefmoederlijk".

De heer **Van der Meijden**:

Kijk, bij mij gaan de rode lampjes branden als iemand zegt: je bent een rustig bezit. Dus die rode lampjes begonnen bij mij heel snel te branden, alleen wist ik niet precies waarom ze brandden en waar ze moesten branden. Mark Dierikx zijn opmerking over verificatie achter de rug van Jan de Jong om was één ding. Ik heb genoemd het leentjebuurt spelen bij EZ vanwege de woordvoering. EZ was nerveus als wij persberichten ... Ik zei: jongens, zodra het advies naar de minister is, komt het op onze website en dan kan de Kamer via de website direct toegang krijgen tot ons advies, ongecensureerd. Ik vond het belangrijk dat ik kon communiceren met de buitenwereld. Dat was mijn beleving in de interactie met Economische Zaken geen gelopen zaak. Men werd daar nerveus over. Kleine dingetjes. Op een gegeven moment leerden wij natuurlijk wel een beetje de tricks van de trade. Kamerbrieven. We moesten erg opletten dat wat in de Kamerbrieven stond, ongeveer was wat wij in ons advies hadden opgeschreven. Zeg ik daarmee dat dat moedwillig werd aangepast? Nee, want dat weet ik niet, maar we moesten wel alert blijven. Het gaf me niet altijd een veilig gevoel.

Dan kom ik even op de relatie. Voor de pauze hintte u daar al op, denk ik. De meeste inspecties in Nederland hangen onder een secretaris-generaal. Iedereen moet een baas hebben ergens. Dat begrijp ik. Dat is voor, in goed Nederlands, pay and rations. Dat is voor de organisatie. Iemand moet er benoemd worden, moet ontslagen worden. Er moeten fte's afgesproken worden. Dat dat hangt onder de sg, vond ik volstrekt logisch. Dat was in mijn geval ook het geval. Dat is heel nadrukkelijk aan de orde geweest. Ik

ben er niet van overtuigd dat dat voor mijn tijd zo was. Dan was in die rangorde ...

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat dat voor uw tijd zo was?

De heer **Van der Meijden**:

Sorry, even terug. In Nederland zijn de meeste inspecties zo georganiseerd, naderhand in de aanwijzing van de minister-president in het voorjaar van 2016 bevestigd, dat een inspecteur-generaal organisatorisch hangt onder een secretaris-generaal. Hij of zij rapporteert niet inhoudelijk aan die secretaris-generaal. Die rapporteert inhoudelijk aan de minister, om de onafhankelijkheid te waarborgen. Dan zit er in de cyclus -- dat heb ik ook moeten leren als novice ambtenaar -- beleid, uitvoering en toezicht plat gezegd een pikorde. Het is zo -- dat beschrijft de minister-president in zijn aanwijzing van ik meen januari 2016 -- dat de ig op gelijke voet staat, in belang, in status, in positie, met de directeur-generaal. Dus je hebt een directeur-generaal die het beleid uitvoert, die het beleid formuleert, en dan heb je een inspecteur-generaal die toezicht houdt.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dit signaleert u. Hoe heeft u de onafhankelijkheid van het SodM ten opzichte van het ministerie in uw periode versterkt?

De heer **Van der Meijden**:

Twee dingen. In de eerste plaats heb ik mijn analyse van de situatie bij het Staatstoezicht op de Mijnen, de organisatie zelf, maar ook de interactie met Economische Zaken, de relatie met de dg, vervat in een analyse die ik zeer uitvoerig met sg Camps besproken heb. Hij was mijn opdrachtgever, via de minister, om SodM toekomstbestendig te maken. Uit die analyse kwamen de woordvoering, het budget, de research, de houding van Mark Dierikx en de onderbezetting van Economische Zaken, de achterstanden die daar speelden. Dat was het plan dat ik bij secretaris-generaal Camps neerlegde. Ik denk dat we het dan hebben over een eerste plan ergens in maart 2015. U herinnert zich dat ik met kerst dacht: waar ben ik mee bezig? Ik heb toen hulp ingeroepen en ergens in maart/april kom ik tot een eerste diagnose. Dit is mijn diagnose. Daarin constateerde ik niet alleen dat er dus werk aan de winkel was bij Staatstoezicht, maar dat er zeer veel werk aan de winkel was in de relatie tussen het ministerie van Economische Zaken, met name dus het directoraat-generaal Energie, en Staatstoezicht. Wij waren een rustig

bezit en een grote mond van Staatstoezicht was niet per se een vanzelfsprekendheid. Ik heb dat in die zin bij Maarten Camps neergelegd, die dat ogenschijnlijk herkende, en dat is uitgemond in wat de "heisessie" is gaan heten.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
De heisessie?

De heer **Van der Meijden**:
De heisessie.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dat is een reactie op de kritiek die u heeft op die onafhankelijke positie. U doet een aantal voorstellen. De heer Camps organiseert een heisessie.

De heer **Van der Meijden**:
Ik liep in toenemende mate aan tegen de frictie tussen Dierikx en mijzelf en alle op- en aanmerkingen die ik had in dat krachtenspel tussen Economische Zaken en Staatstoezicht, waar niets vanzelfsprekend leek. Uiteindelijk is er een heisessie en die heisessie wordt bijgewoond door Maarten Camps als voorzitter, Mark Dierikx, als ik het mij goed herinner Ric de Rooij, plaatsvervangend secretaris-generaal, Harry Paul, degene die mij aan had genomen, wat van mijn eigen mensen en Lenny Vulperhorst, zeg maar mijn consigliere. Daar is een analyse op tafel gelegd van mijn kant, van: "Luister, ik heb een boel werk te doen. Jullie hebben me opdracht gegeven om Staatstoezicht te reorganiseren, te versterken, toekomstbestendig te maken, maar ik constateer in mijn interactie -- ik heb hier ook het OVV-rapport -- dat er geen sprake is van een soort gelijkberechtiging en gelijke machten en krachten tussen het ministerie en ons als inspectie. En als ik hier wil blijven zitten, gaat dat veranderen."

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
En verandert er ook wat?

De heer **Van der Meijden**:
Aan het eind van de sessie ... Dat is een sessie die een uur of vier, vijf heeft geduurd. Ik zal u de details besparen, a omdat ik ze vergeten ben en b omdat ik ze wil vergeten. Het was een buitengewoon onaangename sessie. Het ging er knetterhard aan toe. Aan het eind van de sessie is door een van mijn mensen gehoord dat Mark Dierikx gezegd zou hebben: je denkt toch

niet dat ik hieraan mee ga doen? Nou, u begrijpt dat dat mijn relatie met de heer Dierikx vanuit mijn perspectief niet echt geholpen heeft.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Maar verandert er wat? Wordt het een onafhankelijker relatie tussen het Staatstoezicht en het ministerie?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, ik vind van wel.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waar blijkt dat uit?

De heer **Van der Meijden**:

Dan preek ik voor eigen parochie. In de eerste plaats constateert het OVV-follow-uprapport, om goed Nederlands te spreken, ik meen in '16 dat ze de eerste tekenen zien dat de toezichthouder zich wat onafhankelijker opstelt. Ik heb dat maar als een compliment gelezen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De toezichthouder stelt zichzelf onafhankelijker op? Dat leidt u daaruit af?

De heer **Van der Meijden**:

Ja. Als ik het me goed herinner, staat dat letterlijk zo in het OVV-rapport van begin '16. Het follow-uprapport. Dus dan kijk ik even. Ik heb uiteindelijk mijn eigen woordvoering gekregen. We zijn hard aan de slag gegaan met een website. De structurering rondom het publiceren van persberichten, het naar buiten treden van mij, de interviews: ik heb het gewoon gedaan. Werd ik daar actief in tegengewerkt? Mwa. Het zorgde wel voor nervositeit van tijd tot tijd, maar we hebben het gewoon gedaan. Dus uw vraag is een terechte vraag, maar die beantwoorden in de meest categorische zin is een stuk moeilijker. Ja, het gebeurde zoals ik het wilde, maar het kwam niet zomaar. Ik heb mijn eigen budget uiteindelijk gekregen, want dat budget -- dat lijkt een detail -- kwam uit de koker van Mark Dierikx. Was dat helemaal onlogisch? Het was het budget, het onderzoeksbudget. Ik heb het dus niet over de organisatie, de mensen, de salarissen en zo. Nee, het onderzoeksbudget. Dat moest uit het beleidspotje van Dierikx komen. Vanuit de organisatie van het departement niet onlogisch, maar ik wilde met een stalen gezicht de buitenwacht kunnen vertellen: ik heb mijn eigen budget en daar ga ik over. We hebben ons jaarverslag en als ik in ons jaarverslag zeg

"ik wil a, b, c, d doen volgend jaar", hoort daar een budget bij. En als ik dat budget niet krijg, is dat prima, maar dan ga ik naar de minister en dan zeg ik: minister, ik heb niet genoeg geld om die dingen te doen. Die helderheid wilde ik bewerkstelligen en die helderheid was er niet. Die is er naderhand in meer mate gekomen dan die er was. Laat ik het voorzichtig formuleren. En zo zijn er nog wel wat voorbeelden van dingen, dat we dus werkenderwijs, knokkenderwijs, stappen hebben gezet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat is in relatie met en de verhouding tot het ministerie. Hoe heeft u de onafhankelijkheid van het Staatstoezicht ten opzichte van de sector en specifiek de NAM versterkt?

De heer **Van der Meijden**:

Ik weet niet of die versterking nodig had. Ik vind dat mijn organisatie, voor zover ik kan nagaan, dus mijn eigen mensen via een inspectierapport -- dus niet alleen over Groningen, maar ook over andere zaken -- een volwassen, professionele relatie had met de hele sector. Maar -- wellicht gaat dat meer naar de beantwoording van uw vraag -- ik heb een aantal presentaties bij NOGEPA gegeven, dus de brancheorganisatie van de olie- en gasector. Ik denk dat ik daar geprobeerd heb de positie van Staatstoezicht nadrukkelijker neer te zetten. Ik herinner me nog -- ik denk dat dat in het NRC-interview is geweest van kerst 2015 -- dat ik sprak over een onsje meer argwaan. In dat interview ga ik in op wat ik constateerde: dat een geloofwaardige inspectie ... Sorry, anders formuleren. Mijn insteek is dat de belangen van onder toezicht gestelden en de belangen van een toezichthouder en de samenleving niet per se parallel hoeven te lopen. Als het pijn gaat doen, worden de belangen steeds lastiger te verdedigen en dan heb je een inspectie nodig met tanden, een inspectie die durft te bijten, maar ook een inspectie die, zoals ik het zou noemen, een gezond niveau van argwaan heeft. Daar bedoel ik niet mee dat je mensen niet moet vertrouwen, maar als je inspecteur bent, dan kijk je om je heen en dan houd je je ogen ver open. Je moet dan wel aardig en beleefd proberen te zijn -- dat is altijd wel plezierig -- maar je moet tegelijkertijd ook wel kritisch blijven. Ik vond dat we in mijn organisatie competente, maar in mijn ogen soms te aardige, te vertrouwende mensen hadden. Ik weet dat ik in de Inspectieraad niet alle handjes op elkaar heb gekregen toen dat interview gepubliceerd was -- de Inspectieraad is de raad van alle verzamelde inspecties in Nederland -- want vertrouwen in de markt, vertrouwen in bedrijven, was het uitgangspunt van de inspecties. Mevrouw, ik geloof het niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft woorden laten vallen als "schermutseling", "het ging er knetterhard aan toe" en "knokken".

De heer **Van der Meijden**:

In overdrachtelijke zin. We blijven netjes.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat had ik vermoed. In de drie jaar dat u Inspecteur-generaal der Mijnen bent, hoe zou u de relatie tussen het Staatstoezicht en het ministerie karakteriseren?

De heer **Van der Meijden**:

Sluimerende oorlog. Alles moest bevochten worden. Ik heb het over de achterstanden bij de winningsplannen gehad, de handhavingsspagaat. Ik zal u een anekdote vertellen, als het mag. Even een zijstap. Het gaat ook over Groningen, maar dan over de geothermie.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ja.

De heer **Van der Meijden**:

Ik was niet onder de indruk van het ministerie, niet van de manier waarop ze georganiseerd waren en niet van de manier waarop mijn relatie met het ministerie gestructureerd was, maar ook niet van de inhoudelijkheid. Geothermie, warmwaterwinning, is buitengewoon belangrijk. Het is beleid, hoeksteen van het beleid, van het ministerie: alternatieve energie. Prima. Daar ga ik niet over, maar waar ik wel over ga, is veiligheid. Alleen hadden we het in Nederland niet goed georganiseerd. Die ondergrond is een asset. Daar gebeurt een heleboel, maar wat daar gebeurt, is tamelijk risicovol en daar moet je heel verstandige mensen op zetten. Ik noem het voorbeeld van Groningen. Ik kwam er op een gegeven moment achter dat de stad Groningen, de gemeente Groningen, bezig was met een geothermieproject. Ik had, zoals ik al zei, mijn Groningengasdossier en mijn reorganisatiedossier en dit kwam in mijn ooghoek. Ik dacht op een gegeven moment: wacht even, waar halen ze dat warmwater vandaan? Dat warmwater zou moeten komen uit dezelfde gasvoerende laag waaruit de NAM een kilometer verderop het gas won. Nou, geothermie kan veilig gebeuren, maar je moet het wel goed doen. Geothermie kan, onder omstandigheden, ook aardbevingen veroorzaken. Ook een lastige. Moet je het daarom niet doen?

Dat is een ander verhaal. Maar moet je nou een geothermieproject opstarten een of twee kilometer verwijderd waar het gebied waar de NAM ... In dezelfde zandlaag waaruit het gas gewonnen wordt, ga jij naar warmwater zitten peuteren. Dat was de gemeente. De gemeente had daar blijkbaar al 6 miljoen geïnvesteerd. Ik heb op een gegeven moment aan de directeur Energie in Mark Dierikx zijn afdeling gevraagd: gaat het wel goed daar? Ik zocht op een gegeven moment een haakje om daar iets van te vinden.

Ik vertel u dit om aan te geven wat ik vond van Economische Zaken en dat is niet een vrolijk verhaal. Ik sprak deze meneer daarop aan binnen Economische Zaken: joh, wat gebeurt daar precies? Ik werd de dag erop gebeld en het ging letterlijk zo: ik heb de wethouder die daarover gaat, gebeld en je kunt rustig gaan slapen. Ik maak geen grapje. Dit ging over een project waar al zes miljoen aan was uitgegeven. De gemeente -- zo hebben we dat in Nederland georganiseerd en dat vind ik ook geen goede organisatie -- kon blijkbaar heel ver gaan in het committeren, het toezeggen van gelden en het ontwikkelen van een project waarvoor de kennis onvoldoende was en Economische Zaken dacht dus blijkbaar: het is wel oké zo. Dan krijg je dus zo'n lastige inspecteur-generaal die zegt: wacht even, moet ik rustig gaan slapen? Uiteindelijk hebben wij geoordeeld dat dat een onveilig project was en onverstandig, nog los van de aansprakelijkheidsvraag. Een voorbeeld waarom mijn relatie met Economische Zaken niet altijd een denderende relatie was, omdat ik niet onder de indruk was van de kwaliteit van bepaalde delen van de club.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

"Een sluimerende oorlog", noemde u het. Ik ga even terug naar dat OVV-rapport van 2015. Daar staat ook een conclusie in -- en dan citeer ik -- dat er sprake is van achterstallig onderhoud in de kennisontwikkeling over de effecten van gaswinning. Een van de aanbevelingen aan het ministerie van Economische Zaken is om een structureel langetermijnonderzoeksprogramma op te zetten met integraal en onafhankelijk wetenschappelijk en toegepast onderzoek. Wat vond u van die aanbeveling?

De heer **Van der Meijden**:

Fantastisch.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat heeft u ermee gedaan?

De heer **Van der Meijden**:

Veel.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat was uw ervaring eigenlijk met het doen van onafhankelijk onderzoek naar de gevolgen van gaswinning bij Staatstoezicht zelf?

De heer **Van der Meijden**:

Nou ja, laat ik bescheiden zijn. In maart 2015, als het OVV-rapport uitkomt, zit ik daar net een maand of vier, vijf. Alleen, en dan kom ik terug op de opmerking van het OVV: SodM heeft eigen onderzoek en op basis van eigen onderzoek een advies uitgebracht. Dat vond ik ongemakkelijk. Ik wist toen wel dat Annemarie en Hans de Waal nadrukkelijk bezig waren met het opzetten van peerreviews, dus collega's in de wetenschappelijke wereld naar jouw gedachtetreintje laten kijken, naar jouw rapport, naar jouw ideeën. Ik moedigde dat van harte aan. Maar ja, blijkbaar was het onvoldoende. Want kijk, ik was een beetje venijnig over Mark Dierikx en zijn verificatie van dat SodM-advies achter Jan de Jong zijn rug om. Blijkbaar was het toch onvoldoende geloofwaardig belegd, dat alle partijen zeiden: dat hebben we goed voor elkaar.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt "onvoldoende geloofwaardig". Waar zat die geloofwaardigheid of gebrek aan geloofwaardigheid dan in, wat u betreft?

De heer **Van der Meijden**:

Dit zijn allemaal nuances. Ik probeer me zo zorgvuldig mogelijk uit te drukken. En het was voor mijn tijd, dus dat maakt het extra gevaarlijk wat ik ga zeggen. Als Staatstoezicht de enige is die een bepaalde mening heeft of had -- ik heb het even over Huizinge -- en andere partijen zijn het daar niet over eens, dan ontkracht dat het advies van Staatstoezicht in genen dele, want ze kunnen nog steeds heel erg gelijk hebben. Maar de vraag is dan gewettigd, lijkt me -- dat is eigenlijk denk ik de vraag die de OVV stelt -- of we dat dan niet beter hadden moeten beleggen. Hoe kan het nou dat Jan de Jong met zijn relatief kleine Groningenteam daar in zijn eentje met zo'n moeilijk advies moet komen? Hadden we dat niet beter kunnen doen? En dan is het antwoord denk ik ja. Had Jan er wat aan kunnen doen? Dat is een andere vraag. Daar ga ik niet over, maar ik constateer wel ... Dat is de vraag die u aan mij stelt en wat wij dus met het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw hebben trachten te bereiken: laten we ook naar de buitenwereld

toe een situatie creëren waarvan je zegt "we hebben er echt alles aan gedaan". Dan kun je misschien de conclusies van die experts niet leuk vinden, maar het is wel het beste wat er is. En dan is het uiteindelijk nog steeds de politiek die dan op basis van "het is het beste dat er is" moet zeggen "we gaan linksaf" of "we gaan rechtsaf".

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U noemde eerder al dat er eigenlijk maar een handje vol, een paar handjes vol, wetenschappers zijn die er verstand van hebben. Driekwart daarvan is eigenlijk verbonden is aan de NAM, zei u, en één kwart aan Staatstoezicht. U zei ook dat u al bezig was met peerreview. In hoeverre is onafhankelijkheid van het onderzoek nou onderdeel geweest van die geloofwaardigheid van het wetenschappelijke onderzoek en de kennis bij Staatstoezicht?

De heer **Van der Meijden**:

In mijn tijd?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, in uw tijd.

De heer **Van der Meijden**:

Ik vond dat ontzettend belangrijk. Ik vond het heel belangrijk dat ... Laat ik proberen mijn woorden zo zorgvuldig mogelijk te kiezen. Ik heb en had groot respect voor de opvolgende afdelingshoofden Van Herk, Schroot en Van der Zee. Ik had erg groot respect voor de kwaliteit van Annemarie, Hans de Waal en Hans Roest. Ik vond het wel kwetsbaar, heb ik eerder al gezegd. Dus ik vond het belangrijk dat wij die netwerken, die peerreviews, gingen structureren op een zodanige manier dat het minder afhankelijk werd van een relatief klein team, dat het ook minder kwetsbaar werd voor maatschappelijke meningen en adviezen van "het is maar een handjevol mensen dat het zegt". Ik wilde dat verbeteren. Maar het was een monnikenklus, omdat die wereld, zoals ik eerder zei, zo klein is. Daar liep ik tegen aan toen wij probeerden invulling te geven aan het strikte advies van de OVV: beleg het onderzoek extern en op korte, middellange en lange termijn. Waar liepen wij tegen aan? Eerst maar even wat wij niet wilden. We wilden niet een nieuwe universiteit creëren, we willen niet een subset van TNO creëren of een subset van Delft of van het KNMI, zelfs al had dat gekund. We wilden het daar nergens onderbrengen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat wilde u wel dan?

De heer **Van der Meijden**:

Heel snel de best mogelijke groep bij elkaar brengen, die snel kon acteren en die geloofwaardig was, die door hun peers als top werden gezien in de samenleving. Nou, waar loop je dan tegen aan? Dat de meeste van dat handje vol experts linksom of rechtsom contacten hebben met de sector, wereldwijd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Met de olie- en gasector.

De heer **Van der Meijden**:

Met de olie- en gasector. Die wereld is klein. Nou, oké. Wat gaan we dan doen? Hoogleraren van naam en faam, zeer goed bekend, aan wiens integriteit je in eerste instantie helemaal niet zou twijfelen. Maar ik had een probleem, wij hadden een probleem. Je moest naar de buitenwereld iets creëren waarvan iedereen zei: dat heb je goed gedaan, dat zijn echt topexperts en ze zijn onafhankelijk. Nou, daar zit nog één extra addertje onder gras. Zo makkelijk was het niet. Er was een verlangen bij het ministerie -- de OVV komt daar nog steeds op terug -- om samen te gaan werken met NWO.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja.

De heer **Van der Meijden**:

Ik kwam er op een gegeven moment achter dat NWO gesponsord wordt door Shell met 15 miljoen euro. Dat geld is prachtig, maar ik vond het onverkoopbaar in mijn functie, gevraagd om het onafhankelijk te beleggen, dat ik me zou laten associëren in mijn voorstellen met een organisatie als NWO, die gesponsord werd door Shell. Ik vond dat een absolute no go.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat betekende dat dan in uw vervolgstappen?

De heer **Van der Meijden**:

Dat betekende een vertraging van een jaar.

Mevrouw **Tielen** (VVD):
Wat bent u gaan doen dan?

De heer **Van der Meijden**:

Uiteindelijk bedacht het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw een panel van hooggeleerde -- sorry, dames, het zijn allemaal heren -- heren wereldwijd, die als opdracht meekregen ... Ze moesten een protocol ondertekenen inzake die integriteit en hun banden met de industrie. Je moest wat. Is dat waterdicht? Nee, natuurlijk niet. Ze moesten van aanzien zijn, ze moesten beschikbaar zijn, ze moesten zowel per telefoon, per video als fysiek aanwezig kunnen zijn als dat nodig was en ze moesten in zijn totaliteit gezien worden als het beste wat er was. Uiteindelijk is dat gelukt. Dat is een heel fluide organisatie geworden, die dus heel makkelijk kan inspelen. Maar goed, ik spreek nu van na mijn tijd. Het heeft voor mij veel te lang geduurd voor we het hadden. Ik begrijp van Theodor Kockelkoren dat er nu actief gebruik van wordt gemaakt, maar, nogmaals, ik kan dat zelf niet meer invullen. Dus hoe het nu werkt? Ik heb begrepen dat de concepten ongeveer hetzelfde zijn. Ik heb, we hebben twee jaar over gedaan -- "we" is mijn interactie met Economische Zaken -- om dat voor elkaar te krijgen. Dus we liepen tegen de dingen aan die we niet wilden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Er waren dus twee onderzoeksprogramma's in ontwikkeling, het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw en dat naar de diepere ondergrond, dat DeepNL heette. U zegt dat dat werd gefinancierd, eigenlijk via NWO, door Shell en dat u dat niet zomaar wilde ...

De heer **Van der Meijden**:

Er is mij verteld dat Shell 15 miljoen bijdroeg aan NWO, aan DeepNL denk ik. Ik twijfel niet uit principe aan Shell, maar ik kan dat niet uitleggen aan de buitenwereld. Dus daarom wilde ik het niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U heeft verteld wat u vervolgens bent gaan doen om het meer naar uw wensen te krijgen, om het zo te zeggen.

De heer **Van der Meijden**:

Dus er werd iets nieuws gecreëerd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, een nieuw panel. U heeft de voorwaarden net genoemd.

De heer **Van der Meijden**:

Daar zitten of zaten ook hoogleraren in die ook wel opdrachten van de industrie kregen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat heeft u gedaan met uw bezwaren over die financiering bij het ministerie van Economische Zaken?

De heer **Van der Meijden**:

Over die Shellfinanciering?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja.

De heer **Van der Meijden**:

Nou, niets. Ik heb eens gekeken wat de definitie is van NWO en wie de sponsoring verzorgde. Dat heeft een heel breed sponsorplatform en dat lijkt me ook uitstekend, maar in dit specifieke geval van het Groninger gasdossier waar dat kennisprogramma specifiek voor opgericht werd, met de bedoeling dat natuurlijk te verbreden ... De bedoeling was dat ook de bovengrond uiteindelijk meegenomen zou worden. Ik vond het voor het Groningendossier, waar ik het toen voor nodig had, niet verteerbaar dat daar een zeer zichtbare link met Shell zou zijn. Ik heb dat Shell niet gevraagd. Ik vond dat gewoon niet passen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre zijn uw bezwaren bij het ministerie van Economische Zaken terechtgekomen?

De heer **Van der Meijden**:

Nou ja, ik heb het daar met de directeur Energie van Mark Dierikx, Meindert Smallenbroek, uitvoerig over gehad. Ik vrees dat dat voor vertraging heeft gezorgd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op welke manier bedoelt u dat?

De heer **Van der Meijden**:

Ik had het gevoel dat er weerstand was, om dat niet op die manier te doen. Ik was ook teleurgesteld dat de OVV naderhand wederom kwam, in zijn follow-uprapport, met dat zij teleurgesteld waren dat wij dat met NWO niet hadden doorgezet, terwijl ik de man in kwestie die mij interviewde over dat follow-uprapport van de OVV had verteld waarom ik dat in mijn rol als IGM per se niet wilde, dus vanwege de sponsoring door Shell.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Betekent dat dat uw bezwaren niet als zodanig werden herkend door het ministerie?

De heer **Van der Meijden**:

Klaarblijkelijk had het ministerie het idee "dat doen we maar met NWO" en dat vond de OVV ook. Ik wilde dat niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Helder.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik neem u mee naar 2017. Op 26 oktober start een nieuw kabinet, het kabinet-Rutte III. Tijdens het formatieproces wordt u in augustus 2017 uitgenodigd om het nieuwe kabinet of de onderhandelaars van advies te voorzien over de gaswinning in Groningen.

De heer **Van der Meijden**:

Dat is juist.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Op wiens initiatief bent u daarvoor uitgenodigd?

De heer **Van der Meijden**:

Het was niet mijn initiatief. Dat weet ik niet. Ik werd op een gegeven moment gebeld door ... Ja, hoe heet zo iemand? Een van de secretarissen die zo'n formatieproces begeleiden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoe vaak bent u geweest?

De heer **Van der Meijden**:

Eén keer, één middag.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Eén middag. Is van tevoren aangegeven op welke punten de onderhandelaars advies wilden?

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Sorry. Nee.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft niets meegekregen?

De heer **Van der Meijden**:

Nee, ik ben daar blanco heen gegaan. Ik had natuurlijk wel een beetje een idee over waarover ze me zouden kunnen bevragen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

In een notitie ter voorbereiding van het kabinetsformatiegesprek lezen we dat u adviseert dat het snel verlagen van de productie vermoedelijk zal leiden tot een verlaagde seismiciteit, maar wel andere problemen kan veroorzaken. Op welke problemen doelde u?

De heer **Van der Meijden**:

Fluctuaties. Dat veranderde niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

In dezelfde notitie pleit u ook voor het hand-aan-de-kraanprincipe, met stapsgewijze productieverlagingen. Waarom adviseerde u dat principe?

De heer **Van der Meijden**:

Wat ik u eerder heb geprobeerd uit te leggen, is dat ik erg gecharmeerd was van de koerswijziging die wij in 2017 hebben ingezet met het meet-en-regelprotocol -- lees "hand aan de kraan" -- omdat ik dat elegant vond. Dat was 24 uur per dag meten wat het veld doet, dus heel snel kunnen ingrijpen, in plaats van een halfjaarplafond of een langjariger plafond. Ik vond dat nog steeds, op dat moment, het beste model. Het kon niet vertellen wanneer je aan de veiligheidsnormen zou voldoen, maar was wel een model dat de kans op het verminderen en de kans op het niet krijgen van zware bevingen zou faciliteren.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En die stapsgewijze productieverlaging: hoe groot moesten die stappen zijn volgens u?

De heer **Van der Meijden**:

Dit was het verhaal van de 10%. Dus het meet-en-regelprotocol met de signaalwaarden. Dat is bedoeld met de stapsgewijze vermindering.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u op dat moment ook een langetermijnafbouwpad besproken?

De heer **Van der Meijden**:

Ik heb in mijn herinnering -- daar ben ik vrij zeker van -- op een gegeven moment ... De sessie opende met de vraag van meneer Zalm, de toenmalige kabinetsformateur: meneer Van der Meijden, kunt u ons vertellen wanneer het veilig is? Mijn antwoord daarop is geweest: nee, dat kan ik u niet. Vrij aan het eind van dat gesprek heb ik aan de mensen die om de tafel zaten, gesuggereerd dat het wellicht verstandig was om een plan B te bedenken. En met plan B bedoelde ik: de situatie voor het geval Groningen helemaal zou moeten sluiten, omdat het onveilig werd of een combinatie van onveilig worden en een samenleving die zegt "tot hier en niet verder". Mij werd toen toegevoegd: is het zo serieus? Tot de dag vandaag vind ik dat een schokkende vraag. Ik zat daar met een groot aantal mensen van de politieke partijen, allemaal mensen met verantwoordelijkheid. Het Groningendossier was niet van vandaag of morgen. En dat er dan gereageerd wordt op mijn vraag over het plan B, getriggerd door de noodzaak als het draagvlak onder de winning wegvalt of een combinatie van "genoeg is genoeg" en het is niet veilig meer -- wat ga je dan doen? -- met "is het zo erg?". Nou, dat kan een spontane uitroep zijn geweest. Laten we het daar maar op houden. Maar dat is mijn meest positieve uitleg daaraan. En er was geen plan B. Toen is mij gevraagd: hoe zou uw plan B eruitzien? Ik zei "daar ga ik niet over, ik ben er niet, maar als Harry van der Meijden heb ik wel een idee. Ik zou nu gaan nadenken over Ing."

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

We zien dan dat in het regeerakkoord onder andere staat: "Volgens de huidige inzichten verkleint zowel minder winning als een vlakkere winning het aardbevingsrisico. Aan het eind van de kabinetsperiode zal de winning naar verwachting circa 1,5 miljard m³ aardgas lager kunnen liggen dan volgens het meest recente winningsbesluit van 21,6 miljard m³ aardgas (per okt 2017)." In hoeverre was dat in lijn met uw advies?

De heer **Van der Meijden**:

Niet, als ik goed naar u luister. Onze lijn was heel simpel. We hadden een

meet-en-regelprotocol, met die stoplichten en die 10%. Dus wat er ook afgesproken werd over plafonds ... Ik realiseer me dat dat heel veel onzekerheid creëert, maar in feite is wat wij zeiden ... 24 was het uitgangspunt en minister Kamp verlaagde dat naar 21,6 geloof ik in oktober. Als er daarna dus bevingen zouden optreden en die signalen op rood zouden springen, dan zou er weer ingegrepen moeten worden. Nou, ik ben december '17 weggegaan en daarna zijn er nog bevingen geweest. Ik vermoed dat dat meet-en-regelprotocol daar zomaar een rol in gespeeld heeft. Dus de relatie met wat u daar leest, citeert, zie ik dan niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u ook die specifieke productiegetallen genoemd in dat overleg?

De heer **Van der Meijden**:

Welke productiegetallen?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat aan het einde van die kabinetsperiode de winning naar verwachting circa 1,5 miljard kuub lager zou kunnen liggen ten opzichte 21,6 miljard?

De heer **Van der Meijden**:

Nee, nee. Totaal niet. Ik herken dat ook niet. Ik denk dat ik het überhaupt niet gezien heb, eigenlijk.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u suggesties aangedragen, tekstvoorstellen gedaan, voor het formatieakkoord?

De heer **Van der Meijden**:

Ik heb een tekstvoorstel gedaan, maar daar stond dit niet in.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat stond daar wel in?

De heer **Van der Meijden**:

Ja, dat is een goede vraag. Dat tekstvoorstel ging in mijn herinnering niet over de specificiteit van Groningen. Het was een oproep aan de formerende partijen om de ondergrond in Nederland beter in te richten. Wat bedoel ik daarmee? Ik zei u eerder al dat we in de ondergrond in Nederland heel veel dingen doen. We winnen water, we leggen kabels, we winnen gas, olie, zout, kolen. Geothermie. Noem maar op. Kernafval, CO₂. Daar gaan een heleboel

mensen en organisaties over. Bovengronds hebben we bestemmingsplannen. In de ondergrond ben ik het niet tegengekomen. Ik noemde u het voorbeeld van de geothermie in Groningen. Ik vind dat een voorbeeld. Die mensen hebben dat natuurlijk met de beste bedoelingen gedaan, maar dat een gemeente zich bezighoudt met een zeer risicovol project waar die wellicht de capaciteit en de competentie niet voor in huis heeft ... Als je die competentie niet in huis hebt, kun je ook niet het gesprek voeren met de ingenieur die je inhuurt om jou een advies te geven, want je kunt het advies niet beoordelen.

Dus even terug naar mijn suggestie voor wat er in dat regeerakkoord zou kunnen komen. Dat is meer langs de lijnen geweest -- nogmaals, ik weet het niet meer precies, maar ik heb me daar wel mee beziggehouden -- van: kijk nou eens even naar die ondergrond, regel dat beter, zorg dat dat gestructureerd wordt, dat daar een regiemodel komt. En in combinatie daarmee: die ondergrond kan een impact hebben op de bovengrond -- zie kolen, zie gas, zie zoutwinning en andere dingen -- dus organiseer dat nou ook en versnipper dat niet. Beleg kwaliteit, kennis en kunde en zorg dat er goed gestuurd wordt. Dat is in de context van het besluit over een decentrale consultatie, om burgers te betrekken bij al dit soort beslissingen. Ik vind -- dat was mijn persoonlijke mening -- dat als je burgers daarbij betreft, die burgers ervan uit moeten kunnen gaan dat die kennis en die kunde goed belegd zijn, dat die risico's goed in beeld zijn. Ik vond dat onvoldoende. Langs deze wegen heb ik volgens mij een of twee zinnen aangereikt voor inclusie in het regeerakkoord.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel. De heer Kwint heeft nog een aantal vragen voor u.

De heer **Kwint** (SP):

Ik wil helemaal met u terug naar het begin van dit gesprek. U komt binnen bij SodM en u treft daar een prestatiematrix aan waarin heel veel bolletjes al heel lang op rood staan, om het maar even huiselijk samen te vatten. Ook na een dodelijk ongeval. Wat betekenden die rode bolletjes? Zijn dat zaken die directe opvolging van de operator vereisen of van de toezichthouder?

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Het waren de ... Hoe zeg je dat nou? U had een prachtig woord net. Noemde u het een prestatiematrix?

De heer **Kwint** (SP):

Ja, de prestatie matrix met de rode bolletjes.

De heer **Van der Meijden**:

Het was specifiek voor Staatstoezicht bedoeld. Het was voor mijn managementteam, dus de vier afdelingshoofden en mijzelf klaarblijkelijk. Dat heb ik geërfd van mijn voorganger. Die hadden zo'n matrix. Ik constateerde dus dat die matrix lang was en dat er veel dingen op stonden die rood waren. Dat was specifiek voor Staatstoezicht. Ik noem maar een voorbeeld van de lange lijst van actiepunten. Iemand in mijn organisatie was dus verantwoordelijk voor de opvolging van die actiepunten. Nou vind ik sowieso een actielijst van 1.000 punten al niet te managen. Hoe kun je het onthouden? Hoe kun je het aansturen? Dus daar vond ik wel wat van. Hoe komt zo'n lijst dan tot stand? Maar dat is een ander probleem. Twee is: oké, als jij de eigenaar bent van dit dossier, hoe kan het dan dat dat al zo lang in die matrix staat? Waarom gebeurt er dan niks? Ik was bang voor een rituele managementdans: elke week een managementvergadering en elke week de matrix, aftekenen, klaar. Ik mag hopen dat het in de praktijk niet zo was, maar het gaf me geen goed gevoel, dus ik heb dat rigoureus aangepakt.

De heer **Kwint** (SP):

Waren er ook rode bolletjes op het gebied van het Groningenteam?

De heer **Van der Meijden**:

Nee. Nee, niet dat ik me kan herinneren. Dit ging echt over inspectierapporten, operationele zaken. Nee, niet. Ik vond eigenlijk -- ik hoop dat ik dat voldoende benadrukt heb vanmiddag -- dat het Groningenteam een eiland was -- ik bedoel dat heel positief -- binnen de Staatstoezichtorganisatie, maar wel een klein eiland en een kwetsbaar eiland. Ze moesten wel mee in de hele reorganisatie van Staatstoezicht, want er zijn in die tijd drie afdelingshoofden geweest.

De heer **Kwint** (SP):

Ik had ook nog een vraag over de leveringszekerheid. U vertelt over uw frustratie dat u er maar niet achter kwam, dat het een black box was voor u en dat u ook misschien wel hoopte dat er in de manier waarop NAM opereerde, de gold standard, nog wat ruimte te vinden was om tot een lagere winning te komen. Aan de andere kant zegt u ook: ik wilde dat niet weten en het is ook niet mijn taak, want ik ga over veiligheid. Hoe verhouden die twee zaken zich tot elkaar?

De heer **Van der Meijden**:

Heel goed dat u dat zo oppikt. Dat was natuurlijk een dilemma. Ik heb eerder proberen aan te geven dat ik niet bevooroordeeld wilde zijn en dat ik het daarom eigenlijk niet wilde weten, maar dat het feit dat met elk advies klaarblijkelijk het leveringszekerheidsniveau naar beneden kon, mijn achterdocht wekte.

De heer **Kwint** (SP):

Het ging te makkelijk?

De heer **Van der Meijden**:

Ogenschijnlijk. En mijn vraag om verduidelijking leverde niet veel op. En al helemaal toen ik op een gegeven moment dacht ... Nogmaals, ik ben geen ingenieur en ik weet dat die dingen allemaal zijn vastgelegd in operations manuals en weet ik het meer, en er moet dit en er moet dat. Wat ik wel weet, is dat het een gold standard kan zijn en dat je daar dus in nood ... Nood breekt wet, in zekere zin. Ik miste de proactiviteit en bij het ministerie en bij de NAM, en dus eigenlijk ook bij GTS, maar ik had geen contacten met GTS, om daar eens naar te kijken. Kort door de bocht: elke kuub was er een. En als we een kuub konden sparen, waarom zouden we dat niet doen?

De heer **Kwint** (SP):

U kreeg niet de indruk dat aan de andere kant van de lijn diezelfde urgentie zat?

De heer **Van der Meijden**:

Nee.

De heer **Kwint** (SP):

Ten slotte, u had het over de wat vrijzinnige samenvattingen van uw rapporten zoals die soms terechtkwamen in Kamerbrieven.

De heer **Van der Meijden**:

In Kamerbrieven? Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Het zal u niet verbazen dat dat mijn interesse wekt en dat ik toch wel benieuwd ben of u daar een of twee voorbeelden van paraat hebt.

De heer **Van der Meijden**:

Nee, dat kan ik niet. Ik realiseer me dat ik dat in een van mijn talloze notities ter voorbereiding van vandaag "irritante bijsturinkjes" heb genoemd.

De heer **Kwint** (SP):

Zou u die eventueel kunnen sturen of heeft u dat gewoon niet paraat?

De heer **Van der Meijden**:

Nee, dat kan ik niet. Dat klinkt onbereidwillig, maar dat ben ik niet. Dat wil ik in ieder geval niet zijn. We moesten alert zijn. Ik bedenk nu iets ter plekke. Dat is heel gevaarlijk, maar ik doe het toch maar even. We hebben het vanmiddag met elkaar heel veel gehad over fluctuaties en over nuanceringen, en heeft u het zus of heeft u het zo gezegd. Ik heb u een aantal keren misschien een beetje onvriendelijk proberen bij te sturen, omdat ik het niet precies zo zei. Maar in een zin over dat Staatstoezicht iets wel of niet veilig vindt of iets wel of niet een veilig winningsniveau, daar lag een wereld van uren pennenvruchten in opgesloten. Wat bedoel ik daarmee? Ik had die sessies met het Groningenteam. Die kwamen met hun adviezen. Ik heb al die jaren nooit de indruk gekregen dat er een conflict was binnen het team, zodat er een dus een verschil van inzicht, een fundamenteel verschil van inzicht, was over welke kant we uit moesten. Daarom zeg ik ook heel categorisch: het advies van het team was mijn advies. Ik heb dat nooit gemanipuleerd in welke vorm dan ook.

Wat we deden, is dat het Groningenteam het rapport schreef, 20, 30, 40, soms 50, 60 pagina's. Ik heb op een gegeven moment de begeleidende bestuursbrief -- ik noem het maar een bestuursbrief -- geïntroduceerd, een brief van zes, zeven, acht kantjes gericht aan de minister: "Dit is de samenvatting van het rapport. Dit is de essentie van het rapport. Dit zijn de risico's et cetera. Dit is onze afweging. Dat is het." Dat vond ik mijn taak te doen. Maar als u ze naast elkaar legt, dan moeten ze een-op-een passen. Ik kon dat rapport niet schrijven. Dat is niet mijn vak. Dat kan ik gewoon niet. Dat deed het team. Ik heb dat dus in samenspraak gedaan met dat team, komma voor komma, punt voor punt. Met name Jan van Herk was een expert op dat gebied, in de formulering: hoe zet ik het er neer? Nu kom ik bij die Kamerbrief van u. Elk woordje, elke punt en elke komma in de bestuursbrief, met name in de bestuursbrief, was gewikt en gewogen. Er waren momenten dat Staatstoezicht helemaal niet had gezegd dat dit een veilig niveau was, als u begrijpt wat ik bedoel, maar dan stond het net een

fractie anders in de Kamerbrief, waar ik dan problemen mee had omdat we dat niet zo hadden geformuleerd hadden.

De heer **Kwint** (SP):

Dus die minutieuze nauwkeurigheid waarmee u die samenvatting schreef, herkende u niet altijd in de Kamerbrief?

De heer **Van der Meijden**:

Exact. En dat bleef dus het alertheidsniveau van mijn mensen en van mijzelf richting Economische Zaken. U hoort mij niet zeggen dat dat willens en wetens is gebeurd, maar het zorgde ervoor dat wij 24 uur per dag aanstonden. En ik niet alleen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Eind 2017 gaat u met pensioen en in maart 2018 besluit het nieuwe kabinet de gaswinning te beëindigen en worden er grote stappen genomen. Vond u dit verantwoord, met het oog op wat u bij de formatie had geadviseerd?

De heer **Van der Meijden**:

Ja ... Ik was een tijd weg. Dat is het makkelijke antwoord op uw vraag natuurlijk. Ik kan zeggen "ik heb geen mening over wat er toen besloten werd", maar ik kan me dat wel voorstellen ja. Uiteindelijk vindt er, als ik me goed herinner, in januari '18 weer een stevige beving plaats. Ik ga er even vanuit dat -- Theodor Kockelkoren zat er net, maar dat kunt u aan hem vragen uiteraard -- toen dat meet-en-regelprotocol geactiveerd werd of was. Vervolgens worden er snel stappen genomen: de winning moet stoppen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U kon het zich voorstellen. Vond u het ook verantwoord?

De heer **Van der Meijden**:

Verantwoord in welke zin?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U had nagedacht over de vraag die bij de kabinetsformatie aan u was gesteld over het Groningenveld en wat daarmee te doen.

De heer **Van der Meijden**:

Ik wil twee dingen uit elkaar halen. Ik suggereerde dat het wellicht goed was om na te denken over een plan B. Ik heb ze aangegeven, de dames en heren, dat het wellicht denkbaar was dat die winning sneller zou moeten

worden beëindigd dan men op dat moment voor mogelijk zou houden, om veiligheidsredenen of om draagvlakredenen of om andere politieke moverende redenen; wat dat ook. Dus dat veld onmiddellijk sluiten past wel in dat plaatje. Waar ik geen uitspraak over wil doen, is of het sluiten van het veld ... Ik kan u niet garanderen -- dat weet ik eenvoudigweg niet -- dat het sluiten van het veld ook betekent dat de bevingen stoppen. Mijn voorganger, ikzelf en ik denk ook meneer Kockelkoren hebben in al die jaren steeds gezegd: het stoppen van het veld betekent niet, helaas, dat de bevingen onmiddellijk stoppen. Er is geen garantie te geven. Dat hoop je wel en je hoopt ook met name dat de zwaardere bevingen achterwege blijven.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Duidelijk antwoord op de vraag. Staatstoezicht heeft in een relatief korte periode, van ruim vijf jaar, best veel adviezen gegeven betreffende het terugbrengen van het gaswinningsniveau. We hebben ze in dit jaar allemaal, of althans een hoop ervan, besproken. In het ene advies wordt aangegeven om zo snel mogelijk terug te gaan. Soms wordt een concreet maximaal plafond genoemd en soms wordt de nadruk gelegd op het voorkomen van fluctuaties. Wat vindt u van de kritiek die er was bij anderen dat het daardoor lastig was om een goed langetermijnbeleid omtrent de winning te vormen?

De heer **Van der Meijden**:

Ik heb die kritiek niet persoonlijk gehoord, wel via de zijkant, dus ik moet voorzichtig zijn. In algemene zin: als je terugkijkend zegt "goh, dat waren wel veel adviezen en verschillende adviezen", dan begrijp ik dat wel. Maar de realiteit is dat wij werkenderwijs, wat ik u heb proberen uit te leggen, steentje voor steentje hebben gezocht naar een mogelijkheid om het veld op een veilige manier te opereren en de veiligheid te waarborgen. Zijn we daarin geslaagd? In mijn tijd in ieder geval niet, want waar in 2015 het aantal bevingen enorm terugliep, het aantal sterke bevingen terugliep, wat doorzette tot de eerste helft van 2016 ... Met elkaar, ook het team, hebben we in meer of mindere mate echt gehoopt: joh, zou het te managen zijn? Zou dit kunnen? Zou dit te hanteren zijn? Kunnen we -- in dit geval is dat de NAM -- zo minutieus die risico's afdekken en zodanig opereren? Ik moet constateren dat dat niet kan. Daar zijn we dus niet in geslaagd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dan gaat het over de manier waarop het veld geopereerd, beheerst kan worden. Hoe kijkt u ertegenaan dat door veel betrokkenen ook wel wordt

gezegd: we konden eigenlijk niks met de adviezen van het Staatstoezicht, omdat ze elk jaar anders waren?

De heer **Van der Meijden**:

Zoals ik probeer aan te geven: ik heb daar wel begrip voor, maar het is wat het is. We hebben naar beste eer en geweten, ook met de stand van de wetenschap van toen, met alle experts, ook buiten Staatstoezicht, die ons daarin geadviseerd hebben, adviezen geformuleerd. Ik zat niet in de positie om een weging te maken of onze adviezen wel of niet lastig waren. Ik realiseerde me dat die adviezen lastig waren. Ik realiseer me dat de minister op een gegeven moment zegt: wat moet ik dan? Ja, minister, maar u heeft een aantal ... U gaat niet alleen over veiligheid, u gaat ook over andere dingen, dus u kunt een andere afweging maken. Maar het is niet aan mij, in mijn positie, om er rekening mee te houden dat mijn advies misschien anders is dan de vorige keer. Dat is de consequentie van voortschrijdend inzicht. Het Groninger gasveld was ook een probleem en een asset tegelijkertijd, waar je niet zomaar luchthartig adviezen over uitspreekt. Wij hebben naar eer en geweten gehandeld. Dat dat ongemakkelijk kan zijn geweest, accepteer ik. Ik zou waarschijnlijk hetzelfde doen, in de zin dat ik me door dat ongemak niet zou laten verleiden om dan maar dingen niet te zeggen. Het is wat het is. Nu terugkijkend moet ik hooguit constateren: het heeft allemaal niet zo veel geholpen, want het veld is niet onder controle gekomen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Tot slot heb ik nog een paar vragen over de inspecties. Hoe kijkt u aan tegen de discussie over de organisatorische ophanging van de inspecties in het algemeen?

De heer **Van der Meijden**:

Het zal u niet verbazen: mijn uitgangspunt is kwaliteit, kennis, kunde en organisatie. Een hele goede organisatie met hele goede mensen, een heel duidelijk mandaat en een hele goede structuur: daar begint het mee. Daar zou ik eerst eens naar kijken. Dat is niet overal het geval, vrees ik. Twee. Als specifieke kennis en kunde zo belangrijk is, en je bent de inspectie op de olie- en gasector, dan moet je er rekening mee houden dat je in ieder geval mensen inhuurt die iets van die olie- en gasector afweten. Datzelfde zou kunnen gelden voor de gezondheidszorg. Zo zijn er nog wel een aantal voorbeelden. Drie. Door deze en gene is weleens gesuggereerd om het in één grote inspectiemoloch onder te brengen, waar allerlei andere nadelen

aan zouden kunnen kleven. Je kunt het te groot maken, waardoor de specificiteit van de kennis en de kunde zou verdwijnen, en de reikwijdte, de span of control te groot zou kunnen worden. Dus ik ben daar niet zo'n voorstander van.

Het andere punt dat ik met u wil aankaarten, is het volgende. Kijk, ik kom uit een school dat iedereen een baas nodig heeft. Dus ophangen onder een sg ... Ja, je moet het ergens onder hangen. Je moet het bij een departement ophangen. Dan is er ook best wel wat voor te zeggen dat je het bij het departement onderbrengt dat ook het beleid bepaalt, omdat dat die lijnen kort maakt. Maar ik kan ook beargumenteren waarom je het dan juist níét zou moeten doen. Maar wat ik belangrijk vind -- daar hebben we het helemaal niet over gehad -- is dat die inspecteur-generaal in status, uitstraling en wettelijke basis een man of vrouw is die er staat. Het zijn wel de poppetjes die het doen, maar tegelijkertijd moet je die man of vrouw wel alles geven om die functie ook te kunnen uitoefenen, zodat er -- ik sprak van "een sluimerende oorlog"; er is altijd wel een keer onenigheid -- op voet van gelijkheid een discussie kan worden gevoerd in een ministerie.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wie zou dan de Inspecteur-generaal der Mijnen moeten beoordelen, vanuit die gedachte?

De heer **Van der Meijden**:

Dat is een heel goede vraag. Ik sla 'm even over. Maar ik heb nog een andere voor u, als ik mag. Sorry, ik vergat nog te melden dat die inspecteur-generaal dus aan de minister moet rapporteren en niet aan de sg. Dus inhoudelijk aan de minister en de Kamer via de publicatie van wat ... Ik heb in mijn afscheidsgesprekken en ook in presentaties tegen mensen weleens het volgende gezegd -- ik was toen inmiddels 66, denk ik: het is een verleidelijke conclusie dat je alleen maar een geloofwaardige en onafhankelijke inspecteur-generaal kunt zijn als je geen carrièreperspectief meer hebt of meer wilt hebben, en geen dg of sg meer wilt worden, want dat is ook degene die jou beoordeelt.

Daarmee kom ik terug op uw vraag wie het dan moet beoordelen. Kijk, ik ben opgevoed, ook bij Shell, in een systeem van beoordelingen. We zijn allemaal mensen. En mensen vinden wat van elkaar. Als inspecteur-generaal zit je in de lastige positie dat je soms moet blaffen. Dat vindt niemand leuk. Ik vind het ook niet leuk om dat te doen. Maar als je in een

afhankelijkheidspositie zit, bijvoorbeeld door je leeftijd, omdat je nog carrière wilt maken -- daar is niks mis mee -- dan moet je je daar wel bewust van zijn. Als jij blaft tegen degene die over jouw carrière gaat, dan geeft dat een spanningsveld. Dat is ongemakkelijk. Maak ik mezelf duidelijk?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik snap wat u zegt. Wat is wat u betreft de verhouding tussen aan de ene kant de organisatorische ophanging van de inspecteur-generaal en aan de andere kant de persoonlijke karakteristieken van de inspecteur-generaal in de manier waarop die zijn werk kan doen?

De heer **Van der Meijden**:

Je zou hopen dat ... Aan het begin van mijn verhoor sprak ik over die talentenpijplijn. Bij de talentenscreening van mensen die je benoemt in dat soort posities, moet je niet alleen kijken naar iemands kennis, kunde en ervaring, maar ook naar z'n -- hoe zeg je dat in goed Nederlands? -- personal make-up, z'n karaktertrekken. Er wordt weleens gezegd: het zijn de poppetjes die het doen. Ja, wat bedoel je daar dan precies mee? De een is er wat comfortabeler mee om zich uit te spreken dan een ander. De een is er wat comfortabeler mee om een conflict boven tafel te krijgen en daar iets van te vinden. Als je dus, zoals ik, zegt "alsjeblijft een onsje meer argwaan in inspectieland", dan is niet iedereen daar heel erg blij mee, want dat is oncomfortabel. Het is veel fijner om aardig te zijn tegen mensen dan om onaardig te zijn.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Daarmee zegt u dus eigenlijk: zowel de organisatorische ophanging en de rapporteerlijnen alsook het karakter van de persoon ...

De heer **Van der Meijden**:

Dat zijn de selectiecriteria waar je absoluut naar moet kijken, ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

... zijn beide belangrijk in het creëren van een onafhankelijke toezichthouder die ook ...

De heer **Van der Meijden**:

Ja, en misschien dat je daar in de organisatie van de rijksoverheid -- bij de selectie van mensen die in die toezichthoudende rollen gaan zitten, ook op het allerhoogste niveau -- eens naar gaat kijken. Ik weet niet of het er is.

Daarvoor heb ik veel te kort bij de rijksoverheid gewerkt. Ik vind een heleboel, maar je moet ook weleens je mond dichthouden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

We zijn namelijk uitgevraagd als commissie. Dank voor uw medewerking.

De heer **Van der Meijden**:

Graag gedaan.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om u en mevrouw Van der Meijden naar buiten te geleiden.

Morgen vervolgen wij onze verhoren om 9.30 uur met de heer Camps, secretaris-generaal op het ministerie van Economische Zaken en Klimaat tussen 2013 en 2020.

Sluiting 17.40 uur.